Kronika działalności Muzeum Historycznego Miasta Krakowa w 2011 roku

Rok 2011 był czasem realizacji nowego programu naszego Muzeum, sformułowanego w roku poprzednim, zatytułowanego *MHK od nowa*. Program ten to plan działań zmierzających do rewitalizacji większości oddziałów tworzących naszą instytucję i jednocześnie stworzenia spójnej, nowoczesnej narracji o dziejach Krakowa. Program *MHK od nowa* zapoczątkowany został w 2010 roku uruchomieniem wystawy stałej w Fabryce Emalia Oskara Schindlera, zatytułowanej *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, a jego uwieńczeniem będzie otwarcie nowej wystawy stałej o dziejach Krakowa, które to wydarzenie będzie miało miejsce po zakończeniu kompleksowej modernizacji pałacu Pod Krzysztofory.

W 2011 roku została otwarta kolejna wystawa stała mieszcząca się w tym programie, w oddziale przy ulicy Pomorskiej 2 *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*. Ekspozycja ta jest także kolejnym krokiem w budowie Trasy Pamięci MHK, która obejmie trzy oddziały: Fabrykę Emalia Oskara Schindlera, Ulicę Pomorską i Aptekę Pod Orłem.

Trwały także zaawansowane prace nad realizacją kolejnych dwóch projektów w ramach programu *MHK od nowa*. Były to projekty Nowego Muzeum Teatralnego oraz projekt nowej wystawy stałej w Aptece pod Orłem – *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim*.

Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956 – nowa wystawa stała w oddziale Ulica Pomorska

2 czerwca 2011 roku w oddziale Muzeum Historycznego Miasta Krakowa przy ulicy Pomorskiej 2 miało miejsce uroczyste otwarcie nowej wystawy stałej *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*. To był wyjątkowy wieczór. Na zamkniętej dla ruchu ulicy zgromadziło się kilkaset osób uczestniczących w wernisażu. Głównym punktem wieczoru był przygotowany z dużym rozmachem na fasadzie Domu Śląskiego mapping, prezentacja zawierająca w symbolicznym skrócie tragiczne dzieje Krakowa okresu niemieckiej okupacji i stalinowskiego terroru. Zwiedzanie nowej ekspozycji trwało w tym dniu do północy.

Rok wcześniej, 10 czerwca 2010 roku, przy ulicy Lipowej 4 Muzeum Historyczne Miasta Krakowa udostępniło publiczności z całego świata nowy oddział – Fabrykę Emalia Oskara Schindlera z wystawą stałą *Kraków – czas okupacji 1939–1945*. Ekspozycja ta bije rekordy popularności. W ciągu całego ubiegłego roku zobaczyło ją około 200 tysięcy osób. To olbrzymie zainteresowanie potwierdza sens inwestycji zrealizowanej na terenie dawnej Emalii na krakowskim Zabłociu. Część turystów zwiedzających ten oddział Muzeum Historycznego trafia tu przyciągnięta popularnością miejsca, wykreowaną przez film Stevena Spielberga. Nie zmienia to faktu, że ekspozycja *Kraków – czas okupacji 1939–1945* potwierdziła wielkie zapotrzebowanie na poznawanie historii, dziedzictwa historycznego, także związanego z epoką totalitaryzmów. Nowoczesne ekspozycje, zbudowane w formule muzeum narracyjnego, z umiejętnym wykorzystaniem możliwości dostarczanych przez najnowsze rozwiązania multimedialno-informatyczne, stanowią doskonałe narzędzie do przekazu wiedzy historycznej; są również, i o tym trzeba pamiętać, miejscem spędzania wolnego czasu, rodzajem atrakcji turystycznej dla rosnącej rzeszy zwiedzających.

Jaka jest w tym kontekście misja wystawy *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*? Muzeum Historyczne Miasta Krakowa jest obecne w Domu Śląskim od lat sześćdziesiątych XX wieku. To inwentaryzacja zachowanych w tym budynku napisów pochodzących z lat 1939–1945, pozostawionych przez więźniów podręcznego aresztu gestapo, była pierwszym krokiem w działalności Muzeum w tym miejscu. Przekonanie o konieczności zachowania inskrypcji na ścianach cel gestapo, czy w ogóle zachowanie samych cel, nie było powszechne w naszym mieście. Pytanie o to, czy te napisy, nazwane pięknie „krzykiem uwiecznionym", to po prostu niepotrzebne świadectwo, pojawiało się przez wiele lat. Z jednej strony Muzeum udało się udokumentować wszystkie zachowane inskrypcje z okresu okupacji, a następnie uruchomić w 1981 roku oddział w Domu Śląskim z niewielką wystawą poświęconą martyrologii krakowian okresu okupacji niemieckiej. Z drugiej strony w budynku na rogu ulic Pomorskiej i Królewskiej prowadzono ożywioną działalność komercyjną, której przykładem przez pewien czas była organizacja dyskotek. W miejscu, gdzie w okresie 1939–1945 torturowano i mordowano polskich patriotów i przypadkowe ofiary nazizmu, w najlepsze i hucznie bawio-

Kulminacyjny punkt uroczystości otwarcia wystawy stałej Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956. *Zapalenie symbolicznego znicza pod tablicą upamiętniającą ofiary terroru przez prawnuków generała Stanisława Rostworowskiego, komendanta Armii Krajowej Okręgu Kraków: siedmioletniego Jana Rostworowskiego i jego brata, czteroletniego Tomasza Rostworowskiego, oraz ośmioletniego Pawła Butrę, prawnuka Edwarda Heila, komendanta Szarych Szeregów w Krakowie, więzionego przy Pomorskiej. Chłopcy w towarzystwie harcerek Szczepu Tęczowego ZHP, 2 czerwca 2011 r., fot. A. Janikowski*

no się, nie zważając na historię tego miejsca. W połowie lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia Muzeum Historyczne Miasta Krakowa rozszerzyło formułę wystawy w Domu Śląskim o okres powojennych represji komunistycznych. W 1997 otwarto tu nową wystawę stałą *Dzieje Krakowa w latach 1939–1956*. W niedalekiej odległości od Pomorskiej, przy placu Inwalidów, mieściła się po 1945 roku siedziba Urzędu Bezpieczeństwa i tu w piwnicach tego obiektu przetrzymywano i torturowano ludzi sprzeciwiających się komunistycznej władzy. Stąd też naturalnym pomysłem było rozszerzenie misji oddziału przy ulicy Pomorskiej 2 o dokumentowanie i popularyzowanie wiedzy o represjach okresu stalinowskiego. Jeszcze u schyłku lat dziewięćdziesiątych ekspozycję *Dzieje Krakowa w latach 1939–1956* zwiedzało miesięcznie tylko około 100 osób. Od mniej więcej 10 lat frekwencja w oddziale przy ulicy Pomorskiej systematycznie rośnie. Wzrost ten wynika z jednej strony z ożywionego ruchu turystycznego w Krakowie, z drugiej z wprowadzenia do programu Muzeum wielu nowych form działalności edukacyjnej. Oddział Ulica Pomorska, uczestnicząc w *Nocy Muzeów*, *Dniu Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich* zaczęła przyciągać coraz więcej zwiedzających. Od roku 2007 oddział corocznie przygotowuje *Dzień Pamięci Ofiar Gestapo*, który przypomina krakowianom ofiary czasów wojny i popularyzuje wiedzę o tym, czym był niemiecki nazizm.

W 2007 roku, kiedy MHK rozpoczęło pracę nad scenariuszem wystawy stałej w oddziale przy ulicy Lipowej, zapadła decyzja o zmianie ekspozycji stałej w oddziale przy ulicy Pomorskiej. Wystawa stała, będąca monograficzną opowieścią o Krakowie czasów niemieckiej okupacji, miała powstać w dawnym budynku administracyjnym Emalii, stąd musiała ulec zmianie rola wystawy przy ulicy Pomorskiej. Przyjęto, że nowa ekspozycja skoncentruje się na historii tego miejsca, które będzie pretekstem do opowiedzenia historii krakowian żyjących w czasach ekstremalnych, a przy tej okazji prezentacji mechanizmów terroru nazistowskiego i stalinowskich represji.

W 2008 roku rozpoczął pracę niewielki zespół scenariuszowy (Grzegorz Jeżowski, Paweł Jagło). Po otwarciu ekspozycji w Fabryce Emalia Oskara Schindlera pracę zintensyfikowano. W połowie 2010 roku zespołem projektowym zaczął kierować Janusz Bierówka, a ostatecznie scenariusz ekspozycji przygotował zespół scenariuszowy złożony z młodych pracowników Muzeum. Kuratorem wystawy został adiunkt Grzegorz Jeżowski, wspomagany przez dwoje asystentów: Marię Wąchałę i Tomasza Stachowa oraz kustosz Monikę Bednarek. Przez cały okres prac projekt nadzorował zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński.

Filarem prac Muzeum w oddziale Ulica Pomorska było uznanie, że zachowanie dawnych cel gestapo w Domu Śląskim jest podstawowym elementem wszystkich działań w tym

Mapping na fasadzie Domu Śląskiego w czasie otwarcia nowej wystawy stałej, 2 czerwca 2011 r., fot. A. Janikowski

Dom Śląski wieczorem 2 czerwca 2011 r., fot. A. Janikowski

Podwórko Domu Śląskiego w czasie uroczystości 2 czerwca 2011 r., fot. A. Janikowski

miejscu. Znaczenie miejsca pamięci w Domu Śląskim z autentycznym celami gestapo wzrosło jeszcze bardziej po otwarciu wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945*. Takie miejsca, jak te w Domu Śląskim mają niebagatelny walor prawdy historycznej i autentyczności. Tym samym mają szansę równoważyć przekaz muzealny w ten sposób, aby ograniczać postrzeganie ekspozycji muzealnej jedynie w kategorii atrakcji turystycznej. Jeżeli chcemy przekazać kolejnym pokoleniom prawdę o naszej przeszłości, a Muzeum ma edukować w pełnym tego słowa znaczeniu, to ocalenie od zniszczenia miejsca pamięci, jednego z nielicznych autentycznych miejsc w Krakowie związanych z czasem zagłady, jest ogromnie ważne.

Pomorska to jednocześnie symbol, który ma szersze znaczenie, nie tylko krakowskie. Jest i powinien być symbolem zrozumiałym i ważnym w kształtowanej tożsamości historycznej wszystkich Polaków jako część narodowej tożsamości i dziedzictwa. Trzeba o Pomorskiej mówić zwłaszcza teraz, gdy zaciera się świadomość odpowiedzialności za zbrodnie II wojny światowej, a w wielu krajach wprowadza się do powszechnego obiegu takie pojęcia, jak „polskie obozy koncentracyjne".

W 2010 roku uznaliśmy, że program nowej wystawy musi być uzupełniony o dwa dodatkowe elementy. Po pierwsze, o nowoczesne zabezpieczenie cel gestapo, pozwalające na zwiedzanie tego miejsca przez pielgrzymów z całego świata. Stąd wiosną 2011 roku zainstalowano w trzech celach tzw. trapy, instalację zaprojektowaną przez Łukasza Sarnata, która oddziela zwiedzających od ścian z napisami, a jednocześnie przez wprowadzenie dyskretnego oświetlenia i wyróżnienia wybranych napisów umożliwia niemal bezpośredni kontakt ze ścianami cel, które stanowią sferę sacrum przy ulicy Pomorskiej 2.

Po drugie uznano, że rewitalizacji musi być poddane otoczenie cel gestapo i niewielkiej przestrzeni ekspozycyjnej. To zadanie było utrudnione przez fakt, że Muzeum Historyczne jest tylko gościem w Domu Śląskim, będącym własnością Ligi Obrony Kraju. Udało się jednak wykonać niezbędne prace remontowe zarówno na dziedzińcu, jak i w przestrzeni prowadzącej na wystawę oraz na jej zapleczu. Te prace doprowadziły do tego, że każdy zwiedzający w sposób godny jest wprowadzany do sfery sacrum i zapraszany na ekspozycję *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*.

Otwierając w czerwcu 2010 roku ekspozycję w Fabryce Emalia, Muzeum ogłosiło realizację programu *MHK od nowa*. To doświadczenia projektu przy ulicy Lipowej pokazały wyraźnie, że przed naszą instytucją stoi zadanie rewitalizacji niemal wszystkich oddziałów i budowy nowoczesnych ekspozycji stałych. Nowa ekspozycja przy ulicy Pomorskiej 2 miała być drugim krokiem w realizacji tego programu.

W założeniach pracy nad nową ekspozycją przyjęto, że wystawa powinna wykorzystać doświadczenia wystawy w Fabryce Emalia Oskara Schindlera i stworzyć taką ekspozycję, która swoim nowoczesnym przekazem zachęci krakowian i zagranicznych gości do odwiedzin miejsca pamięci na Pomorskiej. Ponadto założenia wystawy musiały uwzględnić wykorzystywanie sali wystawowej na potrzeby edukacyjne oddziału (wykłady, prezentacje, spotkania, warsztaty), które są przecież niezbędnym elementem, każdego współczesnego muzeum. Jeszcze przed otwarciem nowej ekspozycji w Domu Śląskiego zorganizowano dwie debaty z cyklu *Krakowskie kolokwium*, które cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem i potwierdziły zapotrzebowanie na tego typu działania, zakładające dialog z udziałem publiczności na ważne tematy historyczne. Nowa wystawa *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1945* skupia się na prezentacji losów krakowian w okresie okupacji niemieckiej i zderza je z wybranymi wątkami biografii krakowian czasów stalinowskich. Ważną częścią ekspozycji jest wprowadzenie w historię miejsca dziejów Domu Śląskiego, zarów-

no tych z okresu budowy i działalności przedwojennych towarzystw kresowych, jak i PRL-owskiej, fasadowej troski o przeszłość. Ekspozycja korzysta z tradycyjnych obiektów: dokumentów, fotografii, muzealiów, które są eksponowane w sali wystawowej, ale buduje też nastrój przez ścieżkę dźwiękową oraz aranżację takich miejsc, jak pokój przesłuchań, sala sądowa czy symboliczne odniesienia do miejsc zagłady (szubienica, instalacja z odzieży pomordowanych w publicznej egzekucji). Autorzy wystawy wykorzystali metodę tzw. historii mówionej. Relacje świadków, nagrane na potrzeby ekspozycji i umieszczone w trzech multimedialnych kioskach, są mocną stroną wystawy. Autentyczność przekazu buduje niemal bezpośrednią relację z krakowianami żyjącymi w czasach totalitaryzmu.

Ważną częścią projektu jest wirtualne archiwum. Oddział Ulica Pomorska od lat osiemdziesiątych XX wieku tworzy bazę osobową krakowian represjonowanych w okresie 1939–1945 oraz uczestników konspiracji tego czasu. W ostatnich latach bazę tę poszerzono o okres powojenny. W ramach nowej ekspozycji zbudowano archiwum, w którym są umieszczone biografie krakowian: fotografie, dokumenty, relacje. Ta część wystawy będzie uzupełniana i modyfikowana, także o dokumenty przekazywane przez zwiedzających. Tym samym wystawa będzie ciągle kreowana i zmieniana. Na stronie krakowianie1939-56mhk.pl dostępne jest archiwum ofiar lat 1939–1956, która można przeszukiwać i uzupełniać przez przesyłanie informacji o swoich najbliższych.

Wystawa stała przy ulicy Pomorskiej to drugi etap przygotowywanej przez Muzeum Trasy Pamięci. Pierwszym było otwarcie Fabryki Emalia Oskara Schindlera, trzecim będzie nowa, zmieniona wystawa w Aptece pod Orłem Tadeusza Pankiewicza. Całość ma być nie tylko trasą zwiedzania dla wszystkich zainteresowanych historią, lecz również rodzajem programu edukacyjnego. Jego celem jest przekazanie pamięci o ludziach żyjących w czasach zagłady, ale także uświadamianie kolejnym pokoleniom sensu takich pojęć, jako wolność i demokracja. Ich wartość łatwiej docenić, gdy zna się historię nazizmu i komunizmu.

Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim

Równocześnie z projektem wystawy stałej w oddziale Ulica Pomorska przygotowywano nową ekspozycję w Aptece pod Orłem. Realizacja tego projektu (otwarcie planowane w marcu 2013 roku) będzie ostatnim etapem budowy Trasy Pamięci. Nowe muzeum – oddział MHK przy ulicy Lipowej 4 – unaocznił, jak bardzo duże jest zapotrzebowanie zwiedzających na tego typu ekspozycje muzealne, z drugiej strony istniejąca od 2004 roku wystawa stała przy placu Bohaterów Getta 18 jest już obecnie przestarzała i wymaga zmian.

Zespół projektowy nowej wystawy stałej w Aptece pod Orłem powołano w październiku 2010 roku (kurator Anna Pióro, kierownik projektu Janusz Bierówka). W maju 2011 roku dokonano zasadniczych zmian w składzie. Kierownikiem zespołu została Zuzanna Miśtal, a kuratorem wystawy kustosz Monika Bednarek. Zespół scenariuszowy tworzyli ponadto: kustosz Anna Pióro, asystenci Wojciech Górny i Anna Marszałek oraz Monika Urbanik z Muzeum Farmacji w Krakowie. Zespół scenariuszowy, kierowany przez kustosz Monikę Bednarek, przygotował w ciągu 2011 roku kompletny scenariusz ekspozycji, a przeprowadzony w grudniu 2011 roku konkurs na koncepcję plastyczną wyłonił zwycięski projekt. Jego autorem był dr Łukasz Sarnat, który współpracował z MHK przy realizacji wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, a także był autorem projektu wystawy *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*. Prezydent Krakowa Jacek Majchrowski w grudniu zaprosił kilkanaście osób z kraju i zagranicy do udziału w komitecie honorowym projektu. W ostatnich dniach 2011 roku ustalono, że otwarcie nowej wystawy stałej w Aptece pod Orłem będzie towarzyszyć uroczystościom 70. rocznicy likwidacji getta krakowskiego i tym samym ekspozycja powinna zostać przygotowana na połowę marca 2013 roku.

Nowe Muzeum Teatralne

W tym projekcie ukończono prace nad scenariuszem ekspozycji. Trzeba przypomnieć, że prace nad nową wystawą stałą w Domu Pod Krzyżem zapoczątkowano jeszcze w lipcu 2008 roku. Od października 2010 roku kieruje nimi Zuzanna Miśtal, a kuratorem wystawy jest dr Agnieszka Kowalska, która współpracuje z kustosz Małgorzatą Palką, kustoszem Witoldem Turdzą i asystent Kariną Janik. Zespół ten przygotował scenariusz ekspozycji, który został zaprezentowany Radzie Programowej Nowego Muzeum Teatralnego.

Radę tę powołał w połowie 2011 roku prezydent Krakowa Jacek Majchrowski. Przewodniczy jej Magdalena Sroka, zastępca prezydenta miasta ds. kultury. Odbyły się dwa posiedzenia (w czerwcu i wrześniu), w trakcie których omówiono założenia projektu i poddano dyskusji scenariusz wystawy. 22 września ogłoszono konkurs na projekt architektoniczny modernizacji Domu Pod Krzyżem. Jego najważniejszym elementem będzie projekt aranżacyjny nowej wystawy stałej. Do pierwszego etapu konkursu zgłosiło się wstępnie 11 zespołów projektowych, które miały około dwa miesiące na przygotowanie pracy konkursowej. Ostateczne wyniki konkursu będą znane po rozstrzygnięciu drugiego etapu rywalizacji, do którego sąd konkursowy, kierowany przez architekt Marię Makarewicz, dopuścił sześć zespołów projektowych.

Inne projekty strategiczne

Modernizacja i remont konserwatorski pałacu Pod Krzysztofory

W 2011 roku kontynuowany był projekt modernizacji pałacu Pod Krzysztofory. Działania koncentrowały się w budynku przy ulicy Jagiellońskiej 4. Równocześnie wykonano podziemną stację transformatorową oraz niezbędne przepięcia do dwóch transformatorów firmy Tauron. Zakończono zasadnicze prace modernizacyjne w budynku przy ulicy Jagiellońskiej 4. Budowę w tym obiekcie, łącznie z pracami wykończeniowymi, sfinalizowno 31 grudnia 2011 roku, natomiast do 30 kwietnia 2012 roku trwały jeszcze prace budowlane w dobudowanym pawilonie (nad

dawnymi garażami pomiędzy ulicą Jagiellońską 4 a Pałacem Spiskim). W tym nowym obiekcie na koniec roku osiągnięto stan surowy, otwarty. Zmodernizowany i rozbudowany kompleks przy ulicy Jagiellońskiej, mieszczący m.in. nowoczesną serwerownię, pokoje gościnne, biura Działu Promocji i Marketingu, a także centrum edukacyjne dla dzieci, zostanie oddany do użytku w pierwszej połowie 2012 roku.

Trwały przygotowania do kolejnego etapu prac, który powinien objąć rozbudowę obiektu przy ulicy Jagiellońskiej 2 oraz modernizację skrzydła zachodniego pałacu Pod Krzysztofory, finansowanych ze środków unijnych. Całością prac w zespole Krzysztofory kierował zastępca dyrektora ds. administracyjno-technicznych mgr inż. Adam Świerz.

Budowa Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów

Zakończono pierwszy etap robót budowlanych w kubaturze podziemnej oraz wzmocnienie stropów i przełożenie dachu (podniesienie trzeciej kondygnacji) obiektu przy ulicy Księcia Józefa 337. Rozpoczęły się prace drugiego etapu inwestycji, który obejmie kolejne prace budowlane w obiekcie o wartości 1,45 miliona zł. Prace te prowadziło Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane Ład Bud jako generalny wykonawca inwestycji.

Otwarto postępowanie przetargowe na trzeci, ostatni etap inwestycji. Podpisanie umowy o wartości około 5 milionów zł z wyłonionym w postępowaniu wykonawcą nastąpi w lutym 2012 roku, a zakończenie prac budowlanych i wykończeniowych zaplanowane jest na koniec 2013 roku. W roku 2011 przygotowano także projekt koncepcyjny aranżacji i wyposażenia obiektu, dla którego przyjęto ostatecznie nazwę Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów. Projekt koncepcyjny aranżacji przygotowała Agnieszka Cupryś-Wilk. Stał się on podstawą do przygotowania przetargu nieograniczonego na wykonanie pełnego projektu wykonawczego wnętrz i wyposażenia Thesaurus Cracoviensis, który został ogłoszony w pierwszym kwartale 2012 roku. Ukończenie prac przy budowie tego niezwykle ważnego dla MHK obiektu zaplanowano na rok 2014.

Udostępnianie i digitalizacji zbiorów 2D w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa

W roku 2011 realizowano kolejne etapy tego projektu unijnego: kompletowano zgodnie z harmonogramem dane opisowe obiektów wytypowanych do digitalizacji, zorganizowano nowoczesną pracownię digitalizacji MHK (kierownikiem tej pracowni i jej organizatorem był Wacław Pyzik), a pod koniec roku rozpoczęto – przy udziale firmy zewnętrznej – digitalizację obiektów z trzech kolekcji Muzeum, tj. grafiki, fotografii i zbiorów teatralnych.

W grudniu 2011 roku został dostarczony sprzęt komputerowy, który będzie podstawą uruchomionej w pierwszych miesiącach 2012 roku serwerowni oraz systemu informatycznego, potrzebnych do gromadzenia, a następnie udostępniania danych. Całość prac projektu *Digitalizacja 2D* powinna zostać wykonana do końca lutego 2013 roku. Zbudowany w ramach tych działań portal pozwoli na udostępnianie online prawie 20 tysięcy muzealiów ze zbiorów MHK, a nowoczesna infrastruktura informatyczna umożliwi cyfryzację kolejnych kolekcji muzealnych. Kierownikiem koordynatorem projektu był Grzegorz Witkowski (Referat Pozyskiwania Funduszy), funkcję dyrektora projektu pełnił Jacek Salwiński.

Cukiernica, Kraków, Marcin Jarra, projekt Stanisława Witkiewicza, przed 1904, mosiądz, odlew, srebrzenie, złocenie, fot. T. Kalarus

Dane szczegółowe

Zbiory

W okresie sprawozdawczym pozyskano do zbiorów 2238 eksponatów, w tym dary (215 obiektów), zakupy (283 obiekty), przekazy (1740 obiektów), jeden depozyt.

Ciekawsze nabytki 2011 roku:

Józef Brodowski, *Portret dr. Walentego Pozówskiego*, 1825, olej, płótno, nr inw. MHK-6034/III;

Eugeniusz Kazimirowski, *Portret Jana Grzywińskiego*, 1909, sygn. i dat. „Eug. Kazimirowski 909", olej, płótno, nr inw. MHK-6039/III;

Włodzimierz Tetmajer *Choinka* (*Podłaźniczka*), 1900, sygn. i dat. p. d. „Wł. Tetmajer MCM", olej, płótno, nr inw. MHK-6044/III;

Zofia Stryjeńska, *Wianki*, sygn. p. d. „Z. Stryjeńska", okres międzywojenny, olej, płótno, nr inw. MHK-6045/III;

Franciszek Jan Machniewicz, *Portret kobiety w żałobie*, sygn. l. d. „Machniewicz", koniec XIX wieku, olej, płótno, nr inw. MHK-6042/III;

Antoni Chrzanowski, *Kościół Bożego Ciała w Krakowie*, sygn. i dat. p. d. „Antoni Chrzanowski", 1946, akwarela, nr inw. MHK-52/IV;

lustro stojące, biedermeier, drewno, politura, mosiężne okucia, wys. 180,5 cm, poł. XIX w., nr inw. MHK-6032/III

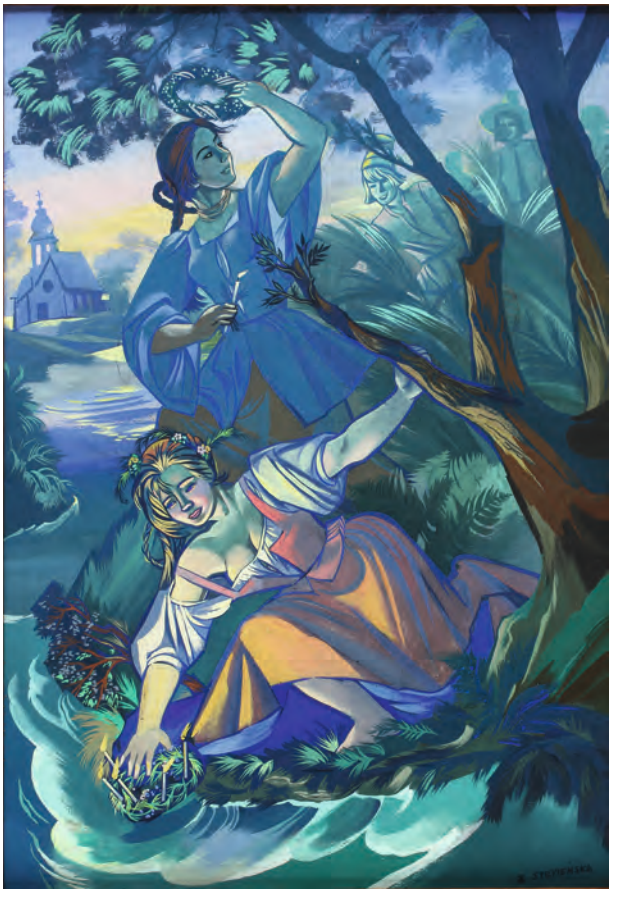
dachówka Cegielni Parowej Maurycego Barucha, sygn. „Cegielnia parowa/ Maurycy Baruch/ w/ Łagiewnikach pod Krakowem/ (…)", glina, wypalanie, 38 na 20,5 cm, nr inw. MHK-6036/III/1–2, dwie sztuki;

dachówka Płaszowskiej Fabryki Dachówek i Cegieł w Krakowie, ok. 1930, glina, wypalanie, wys. 39 cm, nr inw. MHK-6037/III;

Stanisław Szukalski, *Autoportret*, miniaturowa rzeźba z czerwonego laku, zabezpieczona w szklanej fiolce, lata 20. XX w., wys. 4,7 cm, nr inw. MHK-6033/III;

Włodzimierz Tetmajer, Choinka (Podłaźniczka)*, 1900, olej płótno, fot. T. Kalarus*

Zofia Stryjeńska, Wianki*, okres międzywojenny, olej, płótno, fot. T. Kalarus*

trzy drewniane figurki Żydów emausowych autorstwa Zdzisława Dudzika, lata 70. XX w. – *Żyd cymbalista*, nr inw. MHK-358/Xa, *Żyd z Torą*, nr inw. MHK-359/Xa, *Żyd*, nr inw. MHK-360/Xa;

kamera atelierowa z obiektywem, XIX/XX w., Niemcy, nr inw. MHK-49/1;

zestaw fotografii dotyczących Podgórza, pocz. XX w., nr inw. MHK-Fs 17999/IX–MHK-Fs 1806/IX;

fotografie przedstawiające Adama Sapiehę w wieku młodzieńczym, lata 80. XIX w., Lwów?, 10,4 na 6,3 cm, nr inw. MHK-Fs17989/IX, 10 sztuk;

fotografie z okresu II wojny światowej wykonane przez członka batalionu policyjnego stacjonującego w Krakowie, 48 sztuk;

fotografie artystów z kręgu grupy kapistów, lata 30. XX w., nr inw. MHK-Fs 17863/IX–MHK-Fs 17888/IX, 33 sztuki;

tłok pieczętny po Stanisławie Dobrzańskim, aktorze, uczestniku powstania styczniowego 1863 roku, z emblematem żałoby narodowej po powstaniu styczniowym, kość zwierzęca, rytowanie, 2. poł. XIX w., nr inw. MHK-6053/III;

zegarek kieszonkowy Sandoz Freres, Genewa, ok. 1900, nr inw. MHK-1524/II;

zegarek kieszonkowy Pavel Bure, Szwajcaria, pocz. XX w. (do 1917), nr inw. MHK-1525/II;

zegarek kieszonkowy damski w złotej kopercie, Bienne, Dreyfus, Freres& Cie, Szwajcaria, nr inw. MHK-1526/II;

zegarek kieszonkowy damski w złotej kopercie, Dreyfus, Freres& Cie, pocz. XX w., nr inw. MHK-1527/II;

cukiernica, Kraków, Marcin Jarra, przed 1904, wg projektu Stanisława Witkiewicza, mosiądz, odlew, srebrzenie, złocenie, nr inw. MHK-6040/III;

sygnet Tadeusza Leona Glińskiego, króla kurkowego w 1930 roku, autor Tadeusz Czaplicki, 1931, złoto, grawerunek, nr inw. MHK-967/BrK;

figurka indyka, drewno, malatura, Warsztaty Krakowskie, 1919, nr inw. MHK-6041/III.

W 2011 roku na liście darczyńców zbiorów muzealnych znaleźli się: Tomasz Adamek, Monika Bednarek, Eugeniusz Duda, Zdzisław Gluzicki, Teresa Maria Gręplowska, Ewa Kalisz, Hans Otto Kluge. Krzysztof Kowalski, Maciej Miezian, Konrad Myślik, Narodowy Bank Polski, Luca Palmarini, Jan Panek, Anna Pawłowska, Anna Pelczar-Barwacz, Maria Sękowska, Maria Sokołowska, Anna Spiss, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nowej Huty, Witold Turdza, Leszek Wajda, Konstanty Węgrzyn, Adam Wierzbicki.

Inwentaryzacja i ruch muzealiów

Opracowanie zbiorów w programie Musnet

Prowadzono prace bieżące przy opracowaniu naukowym zbiorów. Opracowano łącznie 1303 karty inwentarzowe. Wykonano reinwentaryzację 4602 obiektów muzealnych.

Kontynuowano prace nad przenoszeniem kart inwentarzowych do programu do elektronicznej ewidencji zbiorów. Łącznie wprowadzono do tego programu 9251 kart.

Prowadzono kontrolę ewidencyjną zbiorów: w roku 2011 objęła ona kolekcje: III, III Km (kultury materialnej), XI (Nowej Huty). Opracowano wnioski popisowe.

Muzeum wypożyczyło ze swoich zbiorów 1023 obiekty.

Konserwacja

Pracownie Konserwacji prowadziły prace w ramach: Pracowni Malarstwa i Rzeźby – 210 obiektów (w tym dodatkowo klisze szklane), Pracowni Papieru – 698 obiektów (w tym obiekty do projektu digitalizacji), Pracowni Metalu – 139 obiektów, Pracowni Mebli – 53 obiekty, Pracowni Tkanin – 50 obiektów, Pracowni Szopek – 12 obiektów.

Biblioteka

Prowadzono proces wdrażania programu *Patron 3*, który będzie narzędziem do utworzenia elektronicznego inwentarza zbiorów bibliotecznych. Łącznie wprowadzono do programu 11 234 rekordy. Opracowano 80 numerów inwentarzowych archiwaliów, tj. 931 sztuk, książki i wydawnictwa ciągłe – 392 numery inwentarzowe, tj. 866 sztuk, druki ulotne – 95 numerów inwentarzowych, tj. 363 sztuki. Udostępniono 6900 czytelnikom woluminów z zasobów magazynowych biblioteki.

Wystawy

18 maja 2011 roku w sali Mieszczańskiej Ratusza Staromiejskiego w Toruniu wręczono nagrody XXXI edycji konkursu *Wydarzenie muzealne roku – Sybilla 2010*. Laureatem w kategorii wystawy i inne przedsięwzięcia o tematyce martyrologicznej, przy bardzo mocnej konkurencji ze strony innych projektów muzealnych, została wystawa stała *Kraków – czas okupacji 1939–1945*. Tę prestiżową nagrodę odebrali dyrektor MHK Michał Niezabitowski i w imieniu twórców ekspozycji Monika Bednarek.

W ciągu roku Muzeum otrzymało wiele innych nagród za swoją działalność statutową. Dostrzeżony został także wysiłek związany z prowadzeniem działalności w Rynku Podziemnym. W listopadzie 2011 roku MHK odebrało nagrodę Odysa 2011 w konkursie organizowanym przez Krakowską Izbę Turystyki, który nagradza laureatów w kategorii najlepszej jakości usług turystycznych w Małopolsce.

Oba oddziały: Fabryka Emalia Oskara Schindlera i Rynek Podziemny, zostały docenione w konkursie Lider Małopolski i otrzymały nagrody jako jedne z dziesięciu najlepszych przedsięwzięć w Małopolsce w roku 2010 (nagrody wręczono 14 marca 2011 roku, a konkurs organizowało Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski).

Wystawy czasowe

W roku 2011 prezentowano następujące wystawy czasowe:

Pałac Pod Krzysztofory

5 maja 2011 roku otwarto wystawę czasową *Cracovia 3D. Rekonstrukcje cyfrowe historycznej zabudowy Krakowa*.

Wernisaż wystawy Cracovia 3D*, pałac Pod Krzysztofory, kurator wystawy Marta Marek oprowadza po ekspozycji wicewojewodę małopolskiego Andrzeja Harężlaka, 5 maja 2011 r., fot. A. Janikowski*

Wernisaż wystawy Kraków – Koszyce na wspólnej drodze*, przemawia prezydent Krakowa Jacek Majchrowski, 6 września 2011 r., fot. T. Kalarus*

Ekspozycja była udostępniana od 6 maja do 14 sierpnia. Projekt podsumował kilkuletni okres prac nad rekonstrukcjami cyfrowymi zabudowy Krakowa, w tym szczególnie nad urbanistyką i architekturą Krakowa połowy XVII wieku, urbanistyką Kazimierza i Kleparza, obiektami architektury sakralnej, fortyfikacjami Krakowa, Rynkiem krakowskim. Ekspozycji towarzyszyły animacja komputerowe, filmy i makiety historycznej zabudowy, w tym model rurmusa. Ważnym rezultatem projektu ekspozycyjnego był katalog prezentujący rekonstrukcje cyfrowe pokazywane w Krzysztoforach oraz animacja filmowa *Cracovia A.D. 1650*, stanowiąca udoskonaloną wersję filmu MHK *Civitas nostra Cracoviensis* z roku 2007.

Autorami scenariusza byli Marta Marek i Piotr Opaliński. Autorami aranżacji plastycznej – Agnieszka Cuprys-Wilk i Grzegorz Wilk.

6 września 2011 roku otwarto wystawę czasową *Kraków – Koszyce. Na wspólnej drodze*. Ekspozycja czynna do 6 listopada 2011 roku, została przygotowana w ramach współpracy z Muzeum Wschodniosłowackim w Koszycach jako pierwszy wspólnie zrealizowany projekt muzealny. Wystawa była także ważnym elementem współpracy pomiędzy Krakowem a Koszycami, które w 2013 roku będą Europejską Stolicą Kultury.

Wernisaż 69. Pokonkursowej wystawy szopek krakowskich*, 4 grudnia 2011 r., fot. A. Janikowski*

Otwarcie wystawy Pędzlem i dłutem. Korpalowie*, przemawia zastępca dyrektora MHK Anna Śliwa-Suchowiak, obok, na schodach, kurator wystawy Elżbieta Lang, 5 października 2011 r., fot. A. Janikowski*

Wystawa Gdy zapada noc…*, Kamienica Hipolitów, 8 czerwca 2011 r., fot. A. Janikowski*

Na wystawie prezentowany był wybór eksponatów ze zbiorów Muzeum w Koszycach oraz Archiwum Miasta Koszyce, a celem ekspozycji stało się przybliżenie zwiedzającym dziedzictwa historycznego i kulturalnego miasta, które od wieków pozostaje w bliskich związkach z Krakowem.

Kuratorem wystawy ze strony MHK była kustosz Greta Czupryniak, a projekt aranżacji wystawy wykonał Bartłomiej Woch.

1 grudnia miał miejsce *69. Konkurs na najpiękniejszą szopkę krakowską*, a 4 grudnia otwarto wystawę czasową, prezentującą zgromadzone 152 prace. Pierwsze nagrody konkursowe otrzymali: w kategorii szopek dużych Leszek Zarzycki i Władysław Słaboński, w kategorii szopek średnich Stanisław Malik, w kategorii szopek małych Maciej Moszew i w kategorii miniatur Wiesław Barczewski. Wystawa uroczyście otwarta – tradycyjnie w południe w niedzielę po pierwszym czwartku grudnia – cieszyła się jak zawsze dużym zainteresowaniem zwiedzających i czynna była do 26 lutego 2012 roku. Kuratorem wystawy była kustosz Małgorzata Niechaj, z którą przy aranżacji ekspozycji współpracowały Bożena Jarosz i Anna Gawrońska.

Kamienica Hipolitów

Od 16 marca do 22 maja 2011 roku czynna była wystawa czasowa *Antoni Waśkowski. Mohikanin Młodej Polski*. Antoni Waśkowski (1885–1966) pracował w Muzeum Narodowym w Krakowie, był sekretarzem Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, pełnił funkcję sekretarza Związku Zawodowego Literatów Polskich w Krakowie, zajmował się malarstwem, literaturą, poezją, dramatopisarstwem, dziennikarstwem i krytyką artystyczną. Ekspozycja zbudowana wokół prac Waśkowskiego ze zbiorów MHK, uzupełniona o dzieła wypożyczone od osób prywatnych i portret Waśkowskiego autorstwa Leona Chwistka ze zbiorów TPSP w Krakowie, przypomniała jednego z ostatnich twórców z kręgu Młodej Polski. Dorobek Waśkowskiego w dużej części zachował się w zbiorach MHK i właśnie na wystawie w Kamienicy Hipolitów został po raz pierwszy szerzej zaprezentowany publiczności. Kuratorem i autorem aranżacji wystawy był adiunkt Łukasz Biały.

8 czerwca otwarto przy placu Mariackim wystawę *Gdy zapada noc…* Ekspozycja prezentowała dawne życie nocne mieszczan krakowskich, związanie z wizytami w kawiarniach, znanych krakowskich lokalach, udziałem w balach i życiu kabaretowym oraz przedstawieniach teatralnych.

Na wystawie można było zapoznać się z wyborem eksponatów, które przybliżają historię obyczajów związanych z wieczornym i nocnym życiem mieszkańców Krakowa. Kuratorem ekspozycji zorganizowanej w cyklu *Od frontu i od kuchni* był kustosz Witold Turdza, który ją również zaaranżował plastycznie. Wystawa była czynna od 9 czerwca do 11 września.

Od 6 października 2011 roku do 29 stycznia 2012 roku prezentowano ekspozycję *Pędzlem i dłutem. Korpalowie*. Ekspozycja przybliżyła dorobek artystyczny rodziny Korpalów, rzeźbiarza Michała Stefana (1854–1915) i jego synów: rzeźbiarza Aleksandra (1881–1961) oraz malarza Tadeusza (1889–1977). Była to pierwsza wystawa monograficzna ich twórczości, jednocześnie prezentująca drogę życiową rodziny artystów na tle dziejów Krakowa XIX i pierwszej połowy XX wieku. Kuratorem wystawy była Elżbieta Lang, a autorem aranżacji plastycznej Wacław Sawicz.

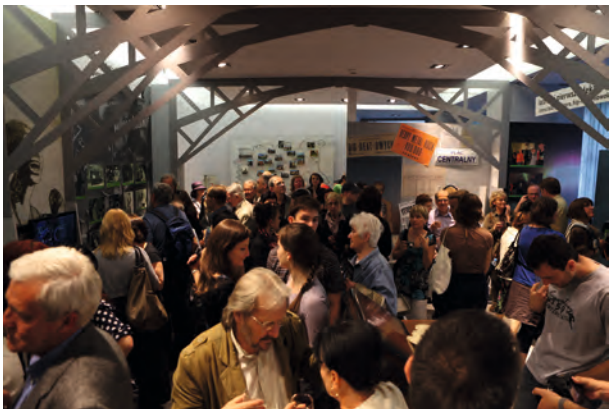
Dzieje Nowej Huty

12 stycznia 2011 roku miało miejsce otwarcie wystawy *Nowa Huta 1949+*, której autorami byli Paweł Jagło i Maria Lempart. Pomysł na tę ekspozycję wziął się z braku miejsca w nowohuckim oddziale na wystawę stałą i stąd propozycja otwierania pomiędzy kolejnymi wystawami czasowymi tzw. wystawy półstałej, przedstawiającej w skrócie historię Nowej Huty. Coroczne edycje tej wystawy mają być wzbogacane o nowe elementy ekspozycyjne (prezentacje, rekonstrukcje, wydawnictwa).

Pierwsza odsłona wystawy *Nowa Huta 1949+* zebrała dorobek oddziału Dzieje Nowej Huty w zakresie dokumentowania dziejów tej dzielnicy Krakowa. Prezentowała najważniejsze wątki z jej historii od czasów podjęcia decyzji o budowie, przez budowę kombinatu i miasta, okres Solidarności, budowę nowohuckiego kościoła po prezentacje nowohuckich mitów. Zebrane dokumenty, projekty, plany, fotografie i pamiątki w spójny projekt ekspozycyjny przetworzył Łukasz Sarnat. Ekspozycja była czynna od 13 stycznia do 1 maja 2011 roku.

Od 12 maja do 2 października 2011 roku w oddziale Dzieje Nowej Huty można było oglądać wystawę czasową prezentującą życie muzyczne tej dzielnicy Krakowa, głównie w aspekcie muzyki rozrywkowej. Ekspozycja zatytułowana *Zagrajmy to jeszcze raz… Muzyka w Nowej Hucie 1950–2000* prezentowała style muzyczne uprawiane w Nowej Hucie w ciągu lat, od muzyki masowej czasów stalinowskich, jazzu, muzyki pop lat siedemdziesiątych, rocka lat osiemdziesiątych, po współczesną muzykę, w tym hip-hop. Autor ekspozycji, Paweł Jagło, przez muzykę próbował przybliżyć obraz przemian społeczno-obyczajowych zachodzących tutaj od czasów stalinowskich po czasy nam współczesne. Jednocześnie twórcy wystawy postawili sobie i zwiedzającym pytanie, czy Nowa Huta doczekała się fenomenu swoistego muzycznego, czy też była tylko biernym odbiorców trendów docierających z zewnątrz. Ważną częścią ekspozycji była prezentacja sprzętu muzycznego z epoki, a także możliwość wysłuchania muzyki. Tym samym utwory muzyczne stały się swoistymi obiektami muzealnymi. Był to projekt ważny jeszcze z jednego powodu. Po raz w historii MHK życie muzyczne stało się tematem projektu muzealnego. Kuratorem i autorem scenariusza ekspozycji był Paweł Jagło, natomiast autorem aranżacji plastycznej Michał Zakrzewski.

19 października miał miejsce uroczysty wernisaż wystawy *Krzesławice – zapomniane dziedzictwo Nowej Huty*, udostępnianej zwiedzającym do 14 stycznia 2012 roku. Była to

Wernisaż wystawy Zagrajmy to jeszcze raz… Muzyka w Nowej Hucie 1950–2000*, 11 maja 2011 r., fot. T. Kalarus*

Wernisaż wystawy Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Krzesławice*, dyrektor MHK Michał Niezabitowski i konsul generalny USA w Krakowie Allan Grünberg, 19 października 2011 r., fot. A. Janikowski*

już szósta ekspozycja z tego cyklu. Tym razem bohaterem ekspozycji była nowohucka wieś Krzesławice i jej społeczność, znana i rozsławiona przez wielkie postaci polskiej kultury, jak Jan Matejko czy Hugo Kołłątaj. Ekspozycja prezentowana w niewielkiej przestrzeni oddziału w dużym skrócie prezentowała wybór najciekawszych obiektów związanych z dziejami miejscowości. Ekspozycję tworzyły zarówno odkryte na tym terenie archeologiczne przedmioty należące do najstarszych osadników z epoki wczesnego neolitu, jak i reprodukcje najstarszych dokumentów wymieniających nazwę Krzesławice, rękopisy ks. Kołłątaja, rysunki Matejki, właścicieli tej podkrakowskiej wsi. Kuratorem wystawy, tak jak wszystkich poprzednich z tego cyklu, była Maria Lempart, a projekt ekspozycji przygotował dr Łukasz Sarnat.

Stara Synagoga

Tradycyjnie już przygotowano jedną ekspozycję. 29 czerwca 2011 roku została otwarta wystawa *To była hebrajska szkoła. Gimnazjum Hebrajskie 1918–1939*. Poświęcono ją w całości dziejom placówek edukacyjnych Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej (powszechnej, gimnazjum i szkoły rzemieślniczej). Ekspozycja zaplanowana do 15 kwietnia 2012 roku, przypominała historię jednej z najważniejszych szkół żydowskich w przedwojennym Krakowie. Autorzy wystawy skupili się na hi-

Koncert orkiestry AGH w czasie otwarcia wystawy To była hebrajska szkoła. Gimnazjum Hebrajskie 1918–1939*, 29 czerwca 2011 r., fot. T. Kalarus*

Otwarcie ekspozycji Ludzie z listy Schindlera. Rodzina Wohlfeilerów*, kurator wystawy Tomasz Owoc w towarzystwie Amiry Davidovitsch, 20 kwietnia 2011 r., fot. T. Kalarus*

storii Gimnazjum Hebrajskiego mieszczącego się przy ulicy Brzozowej i Podbrzezie, opowiadając o dziejach szkoły, prezentując sylwetki nauczycieli i wybitnych wychowanków. W wernisażu wystawy uczestniczyli żyjący obecnie w Izraelu wychowankowie gimnazjum. Kuratorem ekspozycji był, debiutujący w tej roli, Piotr Figiela, a autorem aranżacji Marta Narocka.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

Od 21 kwietnia do 9 października 2011 roku udostępniano przy ulicy Lipowej 4 pierwszą wystawę z cyklu *Ludzie z listy Schindlera* poświęconą rodzinie Wohlfeilerów. Idea tego cyklu zrodziła się w trakcie obrad Rady Programowej Muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera w latach 2007–2009. Misją tych ekspozycji ma być przypomnienie sylwetek uratowanych przez Schindlera, ale także pokazanie dramatycznych wydarzeń z okresu okupacji niemieckiej oczami ich potomków.

Ekspozycja w Fabryce Emalia, której kuratorem był Tomasz Owoc, przedstawiła historię jednej z rodzin z tzw. listy Schindlera, historię z okresu przedwojennego i wojennego Krakowa, ale i z okresu powojennego. Jednocześnie ekspozycja przybliżyła dorobek artystyczny Amiry Davidovitsch. Davidovitsch (synowej Haliny Wohlfeiler; 1926–2002), jednej z uratowanych przez Schindlera), której twórczość jest rodzajem indywidualnej drogi do poznania bolesnego bagażu Holokaustu i odkrycia nieznanej historii rodzinnej. Aranżację plastyczną zaprojektował Wacław Sawicz.

Drugą wystawę przy ulicy Lipowej 4, czynną od 16 listopada 2011 roku do 22 kwietnia 2012 roku poświęcono losom kobiet i zatytułowano: *Wojna to męska rzecz? Losy kobiet w okupowanym Krakowie w 12 odsłonach*. Bohaterkami projektu, wybranymi przez jej kurator, były: Miriam Akavia, Pelagia Bednarska, Gusta Dranger, Maria Hochberg Mariańska, Janina Jasicka, Karolina Lanckorońska, Eugenia Manor, Aniela Mazurek, Aleksandra Mianowska, Zofia Mikołajewska, Aleksandra Rajca i Zofia Tomaszewska. Kobiety z różnych środowisk, Polki i Żydówki. Wystawa przybliżyła ich losy, a przez to również sytuację kobiet w czasach okupacji, zarówno heroiczne zmaganie się z okupacyjną rzeczywistością, jak i zwykłą codzienność czasu wojny. Wystawa ta była także pierwszą ekspozycją naszego Muzeum podejmującą tematykę kobiecą. Kurator wystawy, kustosz Beata Łabno, współpracowała przy realizacji tego projektu z autorami aranżacji, Katarzyną Wojtygą i Krzysztofem Radoszkiem (Magister Lemur s.c.).

Otwarcie wystawy Wojna to męska rzecz? Los kobiet w okupowanym Krakowie w 12 odsłonach*, przemawia kurator ekspozycji Beata Łabno, 15 listopada 2011 r., fot. T. Kalarus*

Apteka pod Orłem

13 marca 2011 roku miało miejsce otwarcie wystawy *Zygmunt Grünberg – architekt i patriota*, przypominającej postać znakomitego przedwojennego krakowskiego architekta, który w okresie okupacji niemieckiej Niemcy zmuszony był uczestniczyć w budowie obozu pracy przymusowej (potem koncentracyjnego) Płaszów. Niewielka wystawa czasowa została otwarta – z udziałem rodziny bohatera – w Aptece pod Orłem w dniu Marszu Pamięci. Ekspozycję przygotowała kustosz Anna Pióro. Aranżację opracował Wacław Sawicz, a wystawę udostępniano do 12 listopada 2011 roku.

Dom Zwierzyniecki

Od 26 marca do 18 września 2011 roku czynna była wystawa czasowa *Gablenzowie. Wokół octu, musztardy i opery*. Ekspozycja przypomniała historię jednej z zapomnianych zwierzynieckich fabryk, a jednocześnie także niezwy-

Otwarcie ekspozycji Gablenzowie. Wokół octu, musztardy i opery, *Krzysztof Jakubowski i Waldemar Komorowski w czasie zwiedzania wystawy, 26 marca 2011 r., fot. T. Kalarus*

Wernisaż wystawy Klub z Wielkiej Łąki. 90-lecie Zwierzynieckiego Klubu Sportowego, *od lewej: zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, prezes Zwierzynieckiego Klubu Sportowego Jan Parys i kurator wystawy Maciej Twaróg, 21 października 2011 r., fot. T. Kalarus*

kle ciekawą historię rodziny Gablenzów, która wpisała się w pejzaż Zwierzyńca końca XIX wieku i następnego stulecia. Gablenzowie byli nie tylko właścicielami fabryki octu i musztardy, ale mieli osiągnięcia na innych polach aktywności. Jeden z członków tej rodziny, Jerzy Gablenz, był utalentowanym twórcą muzyki.

Wystawa stanowiła także kolejną już próbą przybliżania specyficznego krajobrazu zwierzynieckiego, czyli krakowskiego przedmieścia. Praca nad historią krakowskich przedmieść to przecież podstawowe zadanie Domu Zwierzynieckiego od roku 2009. Ekspozycję przygotował Maciej Twaróg przy współpracy aranżacyjnej Wojciecha Jodłowskiego.

21 października w Domu Zwierzynieckim otwarto wystawę *Klub z Wielkiej Łąki. 90 lat Zwierzynieckiego Klubu Sportowego* (czynna do 18 grudnia). Ekspozycję przygotowano z okazji jubileuszu tego bardzo zasłużonego nie tylko dla Zwierzyńca, ale i dla całego Krakowa klubu. Wystawa prezentowała jego osiągnięcia sportowe, biografie najważniejszych osób, nie tylko sportowców, działaczy, lecz także tych wszystkich, którzy tworzyli i tworzą historię Zwierzynieckiego Klubu Sportowego. Scenariusz wystawy uwzględnił tło działania klubu, czyli historię Wielkiej Łąki – krakowskich Błoń, oraz w dużym skrócie dzieje innych przedmiejskich klubów sportowych Krakowa. Kuratorem wystawy był Maciej Twaróg, autorka aranżacji plastycznej Daria Wassermann.

Wystawy krajowe

W 2011 roku kolekcja Krakowskiego Bractwa Kurkowego wędrowała po polskich muzeach. 18 marca 2011 roku w Sandomierzu otwarto wystawę czasowa *Rozmiłowani w srebrnym kurze – tradycje krakowskiego Bractwa Kurkowego*. Była to kolejna czasowa prezentacja kolekcji Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie, po wcześniejszych wystawach czasowych w Przemyślu i Oświęcimiu. Kolekcję Bractwa prezentowano także na wystawach czasowych w Muzeum Historii Kielc (1 lipca – 10 listopada 2011 roku) oraz w Muzeum Okręgowym w Radomiu.

Wystawy zagraniczne

26 października 2011 roku otwarto w Moskwie wystawę *Cracovia 3D. Rekonstrukcje cyfrowe historycznej zabudowy Krakowa*. Wystawa przeniosła na grunt rosyjski projekt ekspozycyjny zrealizowany wcześniej w pałacu Pod Krzysztofory, a jednocześnie stanowiła kontynuację współpracy z Muzeum Historii Moskwy, którą nasze Muzeum realizuje od wielu lat. Na wystawie zaprezentowano wybrane elementy rekonstrukcji historycznej zabudowy Krakowa.

Ekspozycję przygotował adiunkt Piotr Opaliński. Na uroczystym otwarciu w Moskwie MHK reprezentowała zastępca dyrektora MHK ds. organizacyjnych Anna Śliwa-Suchowiak. Wystawa była czynna do 5 grudnia 2011 roku.

W roku 2011 MHK przygotowało aż sześć zagranicznych wystaw szopek. 18 listopada w Muzeum Sztuki Ludowej w Appenzell odbyło się uroczyste otwarcie wystawy szopek krakowskich ze zbiorów MHK. Kuratorem tej wystawy była dr Magdalena Kwiecińska. Wystawa w tym szwajcarskim miasteczku była otwarta do 22 stycznia 2012 roku.

1 grudnia 2011 roku otwarto wystawę szopek w Museo nazionale delle Arti e Tradizioni popolari w Rzymie. Wystawę udostępniano do 31 stycznia 2012 roku, a jej kuratorką była dr Magdalena Kwiecińska.

Od 3 grudnia 2011 roku do 22 stycznia 2012 roku kilkanaście szopek ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa gościło w Weronie na wystawie *28. Rassegna Internazionale del Presepio nell'Arte e nella Tradizione*. W Arenie, czyli dawnym antycznym amfiteatrze, prezentowano około 400 prac związanych z tematyką Bożego Narodzenia, pochodzących z różnych, nawet najodleglejszych stron świata, w tym krakowskie szopki. Wystawa powstała we współpracy z Fondazione Verona per l'Arena oraz Ambasadą RP w Rzymie. Została również włączona w obchody Dni Polskich w Weronie z okazji polskiego przewodnictwa w Unii Europejskiej. Kuratorem wystawy była Katarzyna Bury, a na otwarciu ekspozycji Muzeum reprezentowała zastępca dyrektora Anna Śliwa-Suchowiak.

6–8 grudnia 2011 roku miała miejsce w Parlamencie Europejskim w Brukseli niewielka prezentacja szopek krakowskich, przygotowana we współpracy z biurem poselskim Bogusława Sonika (kurator Małgorzata Niechaj).

16 grudnia 2011 roku otwarto ekspozycję szopek krakowskich w Muzeum Historycznym Miasta Lwowa, które po kilku latach przerwy odnowiło współpracę pomiędzy naszymi muzeami (kurator Leszek J. Sibila). Do tego muzeum szopki „powróciły", ponieważ pierwsza wystawa krakowskich szopek we Lwowie odbyła się w 1993 roku. Na otwarciu wystawy MHK reprezentował dyrektor Michał Niezabitowski.

Ostatnią wystawą zagraniczną szopek w roku 2011, niejako zamykającą sezon wystaw szopek bożonarodzeniowych, była ekspozycja zorganizowana w niewielkiej miejscowości Maillezais w zachodniej Francji, w Kraju Loary (kurator Małgorzata Niechaj).

Wystawy stałe

W okresie sprawozdawczym czynne były następujące wystawy stałe:

Z dziejów i kultury Krakowa – zbrojownia i sala Fontany – pałac Pod Krzysztofory, Rynek Główny 35;

Dzieje i kultura Żydów krakowskich – Stara Synagoga, ulica Szeroka 24, oraz filia Oddziału Apteka pod Orłem, plac Bohaterów Getta 18;

Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956 oraz dawne cele gestapo – ulica Pomorska 2, otwarte od 2 czerwca 2011 roku;

Mieszczański Dom – Kamienica Hipolitów, plac Mariacki 3;

Dzieje Nowej Huty – osiedle Słoneczne 16;

Kraków – czas okupacji 1939–1945 – Fabryka Emalia Oskara Schindlera, ulica Lipowa 4;

Barbakan, Mury Obronne i Wieża Ratuszowa – obiekty sezonowe;

Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – trasa turystyczna po podziemiach Rynku Głównego – Podziemia Rynku, Rynek Główny 1;

Oddział teatralny zamknięty do odwołania;

Z dziejów Krakowskiego Bractwa Kurkowego – Celestat, ulica Lubicz 16, zamknięta od 1 kwietnia 2010 roku z przyczyn technicznych.

Prace nad scenariuszami nowych wystaw stałych i czasowych

Rok 2011 był czasem intensywnej pracy nad wystawami, które będą otwierane w roku 2012. Prowadzono prace nad przygotowaniem szczegółowych scenariuszy wystaw czasowych:

W świecie bajek Ludwika Jerzego Kerna – Piotr Kołodziejski;

Kraków Bronisława Schönborna z cyklu *Artyści przypomniani* – Łukasz Biały;

Krakowskie tradycje: Emaus na Zwierzyńcu – dr Magdalena Kwiecińska;

Nowa przestrzeń. Modernizm w Nowej Hucie – Magdalena Smaga;

We władzy bibelotów – Witold Turdza;

Machabeusze sportu. Sport żydowski w Krakowie – Piotr Figiela;

Ludzie z listy Schindlera. Józef Bau – Tomasz Owoc;

Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Mogiła – Maria Lempart;

Ocaleni z Holokaustu. Jonasz Stern, Erna Rosenstein, Artur Nacht-Samborski – Maria Zientara;

Krzysztof Litwin. Portret artysty – Karina Janik;

Zwierzynieckie rody – Malikowie – Maciej Twaróg;

Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich – Małgorzata Niechaj.

Przygotowano plan wystaw czasowych na rok 2013. Jednocześnie prowadzono prace nad projektami wystaw stałych, m.in. w Aptece pod Orłem (Monika Bednarek z zespołem), Nowego Muzeum Teatralnego (dr Agnieszka Kowalska z zespołem), nowej wystawy na Wieży Ratuszowej (Michał Grabowski), w pałacu Pod Krzysztofory – *Kraków od początku, bez końca* (Janusz Tadeusz Nowak z zespołem), Nowego Muzeum Żydowskiego (Eugeniusz Duda z zespołem).

Działalność naukowa

Wykłady naukowe w Pałacu Krzysztofory

18 stycznia 2011 roku, Łukasz Olszewski: *Zbiory Działu Folkloru i Tradycji Krakowa MHK – próba oceny*;

14 lutego 2011 roku, Dominik Lulewicz: *Kolekcja archeologiczna MHK – geneza i perspektywy badawcze*;

15 marca 2011 roku, Leszek J. Sibila: *Zbiory Działu Drukarstwa i Introligatorstwa MHK. Co dalej?*;

19 kwietnia 2011 roku, Małgorzata Palka: *Kolekcja fotografii teatralnej w zbiorach MHK*;

17 maja 2011 roku, Paweł Jagło: *Kolekcja nowohucka MHK – kierunki gromadzenia*;

25 października 2011 roku, Maria Wąchała: *Historia mówiona jako element narracji o dziejach najnowszych w MHK*;

15 listopada 2011 roku, prof. Nathaniel Wood: *Polskie Ateny, mały Wiedeń nad Wisłą czy wielkomiejski Kraków? Wyobrażenia Krakowa przed I wojną światową*;

13 grudnia 2011 roku, Elżbieta Lang: *Rzeźba w zbiorach MHK, wstępna charakterystyka*.

W dniach 12–14 października 2011 roku w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się międzynarodowa konferencja poświęcona muzealnictwu teatralnemu zatytułowana *Muzeum w świetle reflektorów. Wystawa – naukowe laboratorium czy artystyczna kreacja, 12–14 października 2011.* W konferencji uczestniczyło kilkudziesięciu muzealników i pracowników naukowych szkół wyższych (m.in. z Krakowa, Wrocławia, Katowic, Warszawy, Aten, Monachium, Wiednia, Londynu, Moskwy). W czasie konferencji odbyła się ożywiona dyskusja o kierunkach rozwoju muzealnictwa teatralnego, a projekt ten był jednocześnie formą promocji działań MHK związanych z planami uruchomienia Nowego Muzeum Teatralnego. Konferencja została przygotowana przez zespół merytoryczny oddziału teatralnego MHK pod kierunkiem dr Agnieszki Kowalskiej, a aktywny udział w obradach wzięły udział także kustosz Małgorzata Palka i Karina Janik. Materiały z konferencji zostaną przygotowane do druku i opublikowane w 2012 roku.

Uroczysta promocja 28. rocznika „Krzysztofory", trasa turystyczna w Rynku Podziemnym, autorzy obu części zeszytu, 29 marca 2011 r., fot. A. Janikowski

Monografie

W roku 2011 ukończono prace nad kilkoma niezwykle ważnymi dla naszego Muzeum wydawnictwami. Przygotowano redakcyjnie drugi tom wydawnictwa *Skarby krakowskich klasztorów* autorstwa Janusza Tadeusza Nowaka i Witolda Turdzy. Książka ta podsumowuje cykl wystaw, które MHK zakończyło ostatnią ekspozycją poświęconą zbiorom dominikanów w roku 2007. Publikacja ukaże się na rynku wydawniczym w roku 2012.

Zespół autorek kierowany przez starszą kustosz Ewę Gaczoł (Anna Buczek, Elżbieta Firlet i Joanna Strzyżewska) zakończył kilkuletnią pracę nad pierwszym tomem nowej serii wydawniczej MHK Biblioteka Ikonograficzna. *Wawel na starej fotografii do 1939 roku*, bo taki tytuł nosi ta pozycja, prezentuje najważniejsze fotografie Zamku Królewskiego na Wawelu ze zbiorów MHK do końca II Rzeczypospolitej, ale także przynosi bardzo starannie omówienie zmian, jakie zaszły w tym czasie w architekturze, wyglądzie wawelskich budowli. Publikacja przestawia również najważniejsze wydarzenia, które miały miejsce w tym tak ważnym dla wszystkich Polaków miejscu, począwszy od lat sześćdziesiątych XIX wieku. Pierwszy tom Biblioteki Ikonograficznej znajdzie się w sprzedaży w pierwszym kwartale 2012 roku.

29 marca 2011 miała miejsce uroczysta promocja 28 tomu „Krzysztoforów. Zeszytów Naukowych Muzeum Historycznego Miasta Krakowa". Promocja miała miejsce na trasie turystycznej po podziemiach Rynku Głównego, ponieważ monumentalny dwuczęściowy rocznik w całości został poświęcony naukowemu podsumowaniu badań prowadzonych w trakcie prac architektoniczno-archeologicznych w Rynku Głównym w latach 2003–2010. Redaktorem naukowym tomu była kustosz Elżbieta Firlet, a rocznik przygotowano redakcyjnie pod kierunkiem Anny Biedrzyckiej.

W 2011 roku przygotowano i skierowano do druku 29. zeszyt „Krzysztoforów" zawierający 21 artykułów z różnych obszarów badawczych dziejów Krakowa, a także odnoszących się do zbiorów i działalności MHK, kronikę działalności naszej instytucji w 2010 roku oraz podsumowanie projektu *Kraków czas okupacji 1939–1945*.

W ramach Biblioteki Krzysztoforskiej trwały końcowe prace nad tomem czwartym tej serii autorstwa Marii Zientary, który poświęcony jest krakowskiemu środowisku plastycznemu czasów okupacji niemieckiej 1939–1945. Równocześnie przygotowywano kolejny tom Biblioteki Krzysztoforskiej – *Rynek Główny na nowo odkryty* – pracę zbiorową pod redakcją Elżbiety Firlet (ukończenie prac przewidziano w 2013 roku), która została zaplanowana jako zbiór artykułów podsumowujących aktualny stan wiedzy na temat krakowskiego Rynku.

Kustosz Maria Zientara prowadziła prace nad monografią sztuki krakowskiej po roku 1945. Praca ta ukaże się jako kolejny tom Biblioteki Krzysztoforskiej w latach 2014–2015.

Katalogi zbiorów

Zakończono prace nad katalogiem muzealnych kafli. Praca ta, autorstwa Katarzyny Moskal, zostanie wydana drukiem jako piąty tom z serii Katalog Zbiorów MHK w 2012 roku.

Trwały prace nad kolejnymi katalogami:

Zegary domowe w zbiorach MHK – Elżbieta Błażewska, materiał do tego katalogu zostanie przygotowany do końca 2012 roku;

Portrety królów kurkowych – dr Grażyna Lichończak-Nurek;

Zbiory falerystyczne MHK – Janusz Tadeusz Nowak;

Biżuteria patriotyczna w zbiorach MHK – Danuta Radwan;

Klejnoty królów kurkowych – dr Grażyna Lichończak-Nurek, materiał do tego katalogu zostanie przygotowany do końca 2012 roku;

Militaria – broń palna – Aleksandra Radwan, tekst do tego katalogu zostanie przygotowany do 30 czerwca 2012 roku;

Malarstwo olejne w zbiorach MHK – Danuta Radwan, Irena Palca;

Judaika w zbiorach MHK – Eugeniusz Duda, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Elżbieta Długosz.

Kwerendy, konsultacje, informacje naukowe

W okresie sprawozdawczym pracownicy Muzeum, działając na zlecenie innych instytucji naukowych, muzeów, indywidualnych badaczy, miłośników Krakowa, studentów, magistrantów, doktorantów, dziennikarzy radia, prasy i telewizji, przeprowadzili kwerendy i udzielili odpowiedzi na 417 zapytań dotyczących zbiorów Muzeum oraz tematów odnoszących się do szeroko pojmowanych dziejów i kultury Krakowa.

Działalność wydawnicza

W roku 2011 ukazały się następujące pozycje wydawnicze:

Katalogi

To była hebrajska szkoła w Krakowie. Gimnazjum Hebrajskie 1918–1939. Praca zbiorowa: Maciej Władysław Belda, Piotr Figiela, Justyna Kozioł-Marzec, Krystyna Samsonowska, Maria Stinia, Kinga Węgrzyn. Red. Kamil Jurewicz. 16,5 na 21,5 cm, 256 s., płyta CD z filmem. Wersja w języku angielskim: *This Was the Hebrew School of Kraków. The Hebrew Secondary School 1918–1939*. Przeł. Michał Szymonik i Tomasz Tesznar;

Marta Marek: *Cracovia 3D. Rekonstrukcje cyfrowe historycznej zabudowy Krakowa*. Red. Anna Biedrzycka. Wersja dwujęzyczna, polsko-angielska, przeł. Krzysztof Hipp. 174 s., 23 na 27 cm, ilustracje kolorowe;

Zagrajmy to jeszcze raz… Muzyka w Nowej Hucie 1950–2000. Katalog wystawy. Praca zbiorowa: Paweł Jagło, Krystyna Downar). Redaktor Magdalena Fryźlewicz. 184 s., 29 na 20,8 cm;

Małgorzata Palka, Agnieszka Kowalska: *Teatralia Stanisława Wyspiańskiego*. Red. Filip Szczurek. Katalog Zbiorów MHK, t. 4. 304 s., 17 na 24 cm;

Wojna to męska rzecz? Losy kobiet w okupowanym Krakowie w dwunastu odsłonach. Katalog wystawy. Praca zbiorowa: Anna Czocher, Dobrochna Kałwa, Barbara Klich-Kluczewska, Beata Łabno. Red. Anna Biedrzycka. 108 s., 19 na 22 cm, fotografie czarno-białe. Wersja angielska: *Is War Men's Business? Fates of Women in Occupied Kraków in Twelve Scenes*. Przeł. Joanna Bełch-Rucińska;

Zajrzyj do Huty 3. Przewodnik. Red. Kamil Jurewicz. 32 s., 10,5 na 15 cm, ilustracje kolorowe;

Ratusz krakowski w pierwszej połowie XIV wieku. Kartonowa Kolekcja MHK. Tekst Marta Marek i Marcin Kowalski. Red. Anna Biedrzycka. 16 s., 29,5 na 42 cm;

Foldery

Łukasz Biały: *Antoni Waśkowski. Mohikanin Młodej Polski.* Folder wystawy. Red. Kamil Jurewicz. 16 s., 16,5 cm na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Tomasz Owoc: *Ludzie z listy Schindlera .Rodzina Wohlfeilerów*. Folder wystawy. Red. Kamil Jurewicz. 56 s., 16,5 na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Witold Turdza: *Od frontu i od kuchni: Gdy zapada noc…* Folder wystawy. Red. Anna Biedrzycka. 40 s., 16,5 na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Elżbieta Lang: *Pędzlem i dłutem – Korpalowie*. Folder wystawy. Red. Kamil Jurewicz. 80 s., 20 na 25,5 cm, ilustracje kolorowe;

Maciej Twaróg: *Gablenzowie. Wokół octu, musztardy i opery*. Folder wystawy. Red. Filip Szczurek. 48 s., 16,5 na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Maciej Twaróg: *Klub z Wielkiej Łąki. 90 lat Zwierzynieckiego Klubu Sportowego*. Folder wystawy. Red. Anna Chrostek. 40 s., 16,5 na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Agnieszka Kowalska: *Nowe Muzeum Teatralne*. Folder wystawy. Red. Anna Chrostek. 24 s., 16,5 na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Maria Lempart: *Zapomniane dziedzictwo Nowej Huty – Krzesławice*. Folder wystawy. Red. Kamil Jurewicz. 48 s., 16,5 na 21,5 cm, ilustracje kolorowe;

Małgorzata Niechaj: *Szopka krakowska*. Folder towarzyszący wystawie. 72 s., format 15 na 21 cm, ilustracje kolorowe;

Apteka w getcie krakowskim – ambasada w krainie śmierci. Folder wystawy. 8 s., 21 na 29,5 cm, ilustracje kolorowe;

Przewodniki

Jacek Salwiński: *Wokół ulicy Lipowej*. Red. Kamil Jurewicz. 60 s., 20 na 25,5 cm, ilustracje kolorowe;

Kraków na butach. Spacery po Nowej Hucie. Przewodnik. Tekst Maciej Miezian. 32 s., 16 na 18 cm, ilustracje kolorowe;

Grzegorz Jeżowski: *Ulica Pomorska. Przewodnik*. Red. Magdalena Fryźlewicz. 42 s., 12 na 21 cm, ilustracje kolorowe. Wersja angielska: *Pomorska street. A guidebook*. Przeł. Michał Szymonik;

Anna Marszałek, Monika Bednarek: *Fabryka Emalia Oskara* Schindlera. *Przewodnik*. Red. Anna Biedrzycka, Kamil Jurewicz. Wyd. 2. 44 s., 12 na 21 cm, ilustracje kolorowe. Wersja angielska: *Oskar Schindler's Enamel Factory. A Guidebook.* Przeł. Michał Szymonik;

Wydawnictwa ciągłe

„Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa", z. 28, cz. 1–2. Red. nauk. Elżbieta Firlet, red. Anna Biedrzycka. 536 s., 20,5 na 29,5 cm, lustracje kolorowe;

„Krzysztoforek", nr 10–13. Czasopismo dla dzieci. Red. nacz. Michał Niezabitowski, red. prowadząca Klaudia Kaczmarczyk. 24 s., 21 na 26 cm, ilustracje kolorowe;

KrzysztoForYou, nr 1 i 2, biuletyn informacyjny, 14 s., 20,5 na 29,5 cm, ilustracje kolorowe;

Inne

Debata Nazizm – stalinizm. Na szali zbrodni *zorganizowana w ramach* Krakowskiego kolokwium *w oddziale Ulica Pomorska, 3 sierpnia 2011 r. Uczestnikami debaty byli dyrektor krakowskiego oddziału IPN dr Marek Lasota i prezes Fundacji Ośrodka Karta Zbigniew Gluza, fot. T. Kalarus*

Cracovia A.D. 1650, animacja filmowa, praca zbiorowa, DVD;

Cracovia origo, animacja filmowa, praca zbiorowa, DVD

Thesaurus Cracoviensis, Centrum Interpretacji Artefaktów. Folder informacyjny, 8 s., 20,5 na 29,5 cm;

pocztówki *Dawny Kraków*, 10 wzorów, 10 na 15 cm, kolorowe;

pocztówki *Współczesny Kraków*, 10 wzorów, 10 na 15 cm, kolorowe;

pocztówki *Szopki krakowskie*, 8 wzorów, 10 na 15 cm, kolorowe;

pocztówki *Gdy zapada noc...*, 10 wzorów, 10 na 15 cm, kolorowe.

Edukacja i upowszechnienie

W roku 2011 realizowano kolejne semestry programu edukacyjnego MHK *Muzeomania* – zimowy 2010/2011, wiosenny 2011 i jesienno-zimowy 2011/2012. Program ten, dedykowany różnym grupom odbiorców: małym dzieciom, młodzieży, dorosłym i seniorom, intensywnie promowano w ciągu roku. Część spotkań w ramach *Muzeomanii* cieszyła się dużym powodzeniem (np. debaty organizowane w ramach *Krakowskiego kolokwium*), inne odbywały się w kameralnym gronie. Muzeum budowało urozmaiconą ofertę, w realizację zajęć *Muzeomanii* zaangażowana była duża część pracowników MHK.

W roku 2011 przygotowano osiem cykli spotkań, w ramach których odbywały się spotkania w różnych oddziałach.

Akademia Małego Odkrywcy – cykl adresowany do małych dzieci;

Kraków naprawdę dla wszystkich – odbiorcami są tu osoby niedowidzące;

Zagraj w Kraków – interaktywne spacery po Krakowie, głównie dla młodzieży;

Salon pod Faetonem – cykl wykładów o zbiorach MHK;

Muzeum bez granic – spacery po Krakowie z kustoszem;

Spotkania z VIP-em – cykl spotkań z ciekawymi osobami, realizowany w Domu Zwierzynieckim;

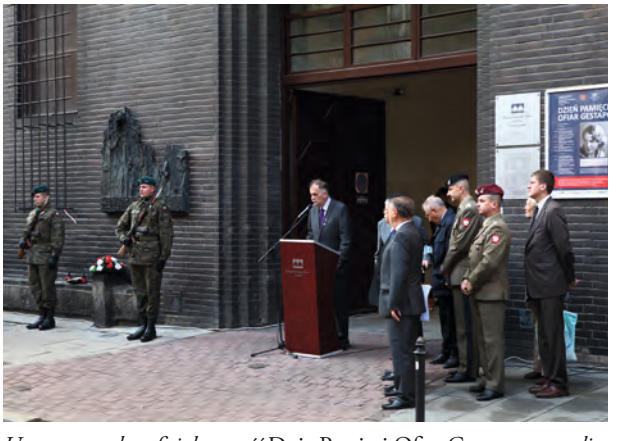
Krakowskie kolokwium – debaty na ważne tematy z dziejów Krakowa;

Akademia seniora 60+.

MHK było tradycyjnie organizatorem wielu konkursów skierowanych do różnych grup odbiorców, m.in. *Czy znasz Kraków* – realizowanego od wielu lat we współpracy z Centrum Młodzieży im. dr. Henryka Jordana w Krakowie, konkursu *Od Wandy do Sendzimira* (współpraca z Centrum Kultury im. Norwida), konkursu *Na fundamencie krzyża. Historia kościoła w nowej Hucie*. Wydarzeniem o dużym rozmachu był konkurs tematyczny przeprowadzony we współpracy Małopolskim Kuratorium Oświaty, a poświęcony postaci Tadeusza Kościuszki. Był adresowany zarówno do dzieci ze szkół podstawowych z terenu województwa małopolskiego, jak i młodzieży gimnazjalnej. Cieszył się bardzo dużym powodzeniem. Program konkursu *Tadeusz Kościuszko. Żołnierz wolności* przygotował zespół Działu Edukacji kierowany przez kustosza Piotra Hapanowicza.

Średniowiecze da się lubić – *pierwsza edycja tego projektu, 11 czerwca 2011 r., fot. A. Janikowski*

Uroczysty apel – oficjalna część Dnia Pamięci Ofiar Gestapo *przy ulicy Pomorskiej 2, przemawia zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński, 9 września 2011 r., fot. T. Kalarus*

Zorganizowano także konkursy wiedzy we współpracy z Radami Dzielnic z okazji Święta Niepodległości. Po raz pierwszy przygotowano konkurs z myślą o krakowskich studentach. I Studencki Test Wiedzy o Krakowie, przeprowadzony we współpracy z Zrzeszeniem Studentów Polskich, cieszył się umiarkowanym powodzeniem.

Ważną częścią działalności edukacyjnej było przeprowadzenie szkoleń dla przewodników miejskich ze znajomości trasy turystycznej Rynek Podziemny. Szkolenie objęło około 450 przewodników miejskich. Zrealizowano także uzupełniające szkolenia dla przewodników w Fabryce Emalia Oskara Schindlera.

Od roku 2011 obsługę turystyczną w dwóch najbardziej frekwentowanych oddziałach Muzeum, Fabryce Schindlera i Rynku Podziemnym w całości przejęły firmy przewodnickie. Ta zmiana organizacyjna była koniecznością. Szczupła kadra oddziałów nie mogła zapewnić sprawnej obsługi przewodnickiej kilkuset grup zorganizowanych, odwiedzających co miesiąc ekspozycje w tych dwóch miejscach. Nowa organizacja usług przewodnickich poszerzyła jakość oferty edukacyjnej MHK. Przewodnicy współpracujący z Muzeum, po zaliczeniu odpowiednich szkoleń i zdaniu niezbędnych egzaminów, zapewniali usługi przewodnickie w sześciu językach obcych.

Wydarzenia muzealne

Najważniejszymi wydarzeniami muzealnymi w roku 2011 były:

Kolejna edycja *Nocy Muzeów*. 20 maja dziesięć oddziałów MHK zwiedziło 25 tysięcy zwiedzających. Po raz pierwszy w czasie *Nocy Muzeów* Muzeum udostępniło wystawę stałą *Kraków – czas okupacji 1939–1945* oraz trasę turystyczną w Rynku Podziemnym. Działania koordynował kustosz Piotr Hapanowicz.

Tradycyjne harce Lajkonika miały miejsce 30 czerwca. Za organizację tego wydarzenia odpowiadał Andrzej Szoka z oddziału Celestat.

Po raz pierwszy zorganizowano cykl spotkań ze średniowieczem w Barbakanie zatytułowany *Średniowiecze się lubić*. Wydarzenie to zastąpiło organizowane od roku 2004 spotkania rycerskie w Barbakanie. Imprezy odbywały się od 11 czerwca do 3 września, a ich celem było przybliżenie obyczajów, kultury, mody i codziennego życia czasów średniowiecza. Ważną część tego projektu stanowiło Barbakino, czyli wieczorne pokazy historycznych filmów. Całość programu *Średniowiecze da się lubić* przygotowały Anna Surma z Działu Edukacji i dr Maria Molenda z Pracowni Organizacji Wystaw.

Jerzy Kujawski „Szpinak" prowadzący imprezę promocyjną Zajrzyj do Huty przez Barbakan*, 28 sierpnia 2011 r., fot. P. Jagło*

Prof. Andrzej Chwalba, prezes Ryszard Langer, inż. Zbigniew Glonek nagrodzeni Medalem św. Krzysztofa, 31 maja 2011 r., fot. A. Janikowski

Zwycięzcy gry miejskiej zorganizowanej przez nowohucki oddział MHK w ramach wydarzenia Zajrzyj do Nowej Huty *– 3, 17 września 2011 r., fot. P. Jagło*

VII Turniej Piłkarski o Puchar Prezydenta Miasta, Jacek Stokłosa wręcza puchar zwycięskiej drużynie Muzeum Etnograficznego, 2 października 2011 r., fot. T. Kalarus

9–10 września odbyła się kolejna edycja *Dnia Pamięci Ofiar Gestapo* (oddział Ulica Pomorska). Bohaterką piątej edycji tego wydarzenia była Irena Włodek, a duża część programu ukierunkowana była na przypomnienie roli kobiet w czasie II wojny światowej. 10 września przy ulicy Pomorskiej 2 odbyło się spotkanie poświęcone tej tematyce – *Sukienka była ich mundurem*. Na placu Inwalidów prezentowano wystawę plenerową *Alarm powietrzny*. Krakowian zaproszono do udziału w grze miejskiej *Krakau 44*, a nowa wystawa stała *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956* czynna była przez dwa dni od 10.00 do 20.00 Cieszy coraz większy udział krakowian w *Dniu Pamięci*. Wzrost frekwencji w znacznej mierze wynika ze stałej rozbudowy oferty programowej oddziału. Za organizację *Dnia Pamięci* odpowiadał Tomasz Stachów, asystent w oddziale Ulica Pomorska.

17–18 września miała miejsce trzecia edycja *Zajrzyj do Huty* (oddział Dzieje Nowej Huty), przygotowana we współpracy z partnerami Muzeum Rozproszonego Nowej Huty (MRNH), a jednocześnie w ramach programu Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego, które w 2011 roku poświęcone były właśnie Nowej Hucie. Łącznie w czasie tej imprezy udział w różnych punktach programu przygotowanego przez partnerów MRNH wzięło około 6 tysięcy osób. Była ta najlepiej frekwentowana impreza z tego cyklu. Pozytywny wpływa na uczestnictwo miała zapewne słoneczna pogoda, ale także bardzo ciekawy program zbudowany przez wiele instytucji (m.in. po raz pierwszy przez Muzeum Inżynierii Miejskiej), skutecznie wypromowany przez MHK. Ważną rolę odegrała impreza promocyjna w Barbakanie: *Zajrzyj do Huty przez Barbakan*, która odbyła się 28 sierpnia i przyciągnęła sporą liczbę krakowian, zachęcając ich do udziału w imprezie głównej w Nowej Hucie. Koordynatorem tego projektu był kierownik oddziału nowohuckiego Paweł Jagło.

20 listopada był *Dniem Otwartych Drzwi Muzeów Krakowskich*. W tym wydarzeniu bierze udział większość muzeów. Muzealnicy zapraszają do bezpłatnego zwiedzania wystaw, udziału w warsztatach, wykładach, spacerach i projekcjach filmowych. Atrakcją były także spotkania z kuratorami wystaw prezentowanych w oddziałach MHK. Łącznie osiem oddziałów Muzeum odwiedziło 5634 zwiedzających, co stanowiło rekord *Dni Otwartych* w naszej instytucji.

31 maja 2011 roku w pałacu Pod Krzysztofory odbyła się uroczystość wręczenia Medali św. Krzysztofa. Odznaczenie zostało ustanowione jako dowód uznania za współpracę i pomoc świadczoną dla Muzeum Historycznego Miasta Krakowa przez osoby, instytucje i firmy w formie wkładu finansowego, wzbogacania zbiorów, wsparcia merytorycznego, organizacyjnego, wkładu w rozwój i popularyzację instytucji oraz upowszechniania świadomości historycznej i podtrzymywania krakowskich tradycji. Au-

torem medalu jest Karol Badyna, artysta rzeźbiarz, pracownik naukowy Wydziału Rzeźby krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych.

Decyzją Kapituły Medale św. Krzysztofa będą przyznawane co roku 31 maja – w rocznicę uchwały Rady Miasta Krakowa z 1899 roku o powołaniu Muzeum Historycznego w Krakowie. W 2011 roku Medalami św. Krzysztofa uhonorowani zostali: prof. dr hab. Andrzej Chwalba – w uznaniu zasług za wieloletnią pomoc, wsparcie merytoryczne i naukowe; mgr inż. Ryszard Langer – prezes zarządu i dyrektor naczelny MPWiK SA w Krakowie w uznaniu zasług za wieloletnie wsparcie finansowe wystaw i wydarzeń; inż. Zbigniew Glonek – w uznaniu zasług za kontynuowanie pięknych tradycji krakowskich – wcielanie się dorocznym zwyczajem w postać Lajkonika.

Laureaci otrzymali odznaczenia z rąk prezydenta miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego. Kapitułę Medalu św. Krzysztofa, decydującą o wyborze laureatów, tworzą: Jacek Majchrowski, prezydent miasta Krakowa – kanclerz Kapituły, prof. dr hab. Stanisław Waltoś – przewodniczący Stałej Konferencji Dyrektorów Muzeów Krakowskich, prof. Krzysztof Zamorski – przewodniczący Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, Michał Niezabitowski – dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

2 października odbył się VII Turniej Piłkarski o Puchar Prezydenta Krakowa. Rozgrywki muzealników już na stałe wpisały się w krajobraz muzealnego życia. Są z jednej strony formą integracji środowiska, a z drugiej służą budowaniu pozytywnego wizerunku muzeów jako instytucji otwartych i aktywnych na wielu polach działalności. Rozgrywki odbywały się w hali Con Com Zon w Nowej Hucie i zakończyły się w następujący sposób: 1. miejsce Muzeum Etnograficzne, 2. miejsce Zamek Królewski na Wawelu, 3. miejsce Muzeum Narodowe w Krakowie, 4. miejsce Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, 5. miejsce Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, 6. miejsce Muzeum Inżynierii Miejskiej, 7. miejsce Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce.

Tytuł króla strzelców przypadł ex aequo Piotrowi Srebnickiemu z Wawelu i Piotrowi Kądziołce z Muzeum Narodowego. Każdy z nich strzelił po siedem bramek. Drużyna MHK w eliminacjach zremisowała kolejno cztery mecze: z Muzeum Żup Solnych 1:1 (bramka Łukasz Biały,) Muzeum Narodowym 0–0, Muzeum Inżynierii Miejskiej 1:1 (bramka Łukasz Walas), Muzeum Etnograficznym 1:1 (bramka Łukasz Walas), przegrała z Zamkiem Królewskim na Wawelu 0:3 i wreszcie wygrała z Muzeum UJ 2:0 (bramki Łukasz Walas i Piotr Salwiński).

W meczu o trzecie miejsce nasze Muzeum uległo 1:2 zespołowi MNK (bramka Łukasz Walas), a w meczu finałowym spotkały się dwie, od kilku lat najsilniejsze drużyny: Wawel i Muzeum Etnograficzne. Zwyciężyli etnografowie 2:0.

Drużynę MHK tworzyli: Stanisław Klimkowicz (bramka), Krzysztof Miller, Leszek J. Sibila, Grzegorz Jeżowski, Leszek Guzik, Andrzej Janicki, Bartłomiej Nuckowski, Piotr Figiela (obrona) Łukasz Biały, Łukasz Walas, Maciej Twaróg, Piotr Salwiński, Michał Salwiński, Bartosz Ogórek (atak) oraz Jacek Salwiński i Adam Świerz. Za organizację turnieju odpowiadała Marta Śmietana.

Współpraca międzynarodowa

Muzeum aktywnie rozwijało współpracę zagraniczną na wielu polach aktywności. Kontakty inicjował bezpośrednio dyrektor Michał Niezabitowski, a koordynował kustosz Michał Grabowski.

MHK prowadziło współpracę ze stałymi partnerami: Magdeburgiem, Lipskiem (m.in. wymiana stażowa, spotkania, seminaria), Koszycami, Moskwą (wymiana wystaw). Muzeum aktywnie uczestniczyło w pracach CAMOC-u. W zarządzie tej organizacji zasiada dyrektor Niezabitowski, a 21 i 22 lipca 2011 roku w naszym Muzeum miało miejsce posiedzenie zarządu tego komitetu. 8–10 września pracownicy MHK uczestniczyli w konferencji w Magdeburgu, która była forum wymiany doświadczeń pomiędzy muzeami miejskimi Krakowa, Magdeburga i Lipska.

Od 31 października do 3 listopada delegacja MHK (dyrektor Michał Niezabitowski oraz kustosze Andrzej Malik i Michał Grabowski) uczestniczyła w corocznej konferencji CAMOC-u, która tym razem odbywała się w Berlinie. Dyrektor Niezabitowski wygłosił referat poświęcony roli muzeów narracyjnych w kontekście doświadczeń MHK w tym obszarze.

Kustosz Monika Bednarek reprezentowała Muzeum w konferencji ICOM Memory, która odbywała się na Dominikanie, a była poświęcona aktualnym problemom muzeów pamięci. MHK aktywnie uczestniczyło w konferencjach na temat muzeów pamięci w Brukseli i w Tartu (Grzegorz Jeżowski) oraz współpracowało z Międzynarodową Koalicją Miejsc Sumienia (konferencja w Brukseli z udziałem Moniki Bednarek).

Ważną wydarzeniem była także wizyta dyrektora Niezabitowskiego w muzeach Izraela, która miała miejsce od 8 do 13 października 2011 roku. W czasie spotkań w Yad Vashem, Muzeum Izraela, Muzeum Diaspory, Stowarzyszeniu Krakowian w Izraelu prezentowano projekt Nowego Muzeum Żydowskiego oraz nowej wystawy stałej w Aptece pod Orłem.

Działalność administracyjno-inwestycyjna, organizacyjna i w sferze zarządzania

Remonty

Wieża Ratuszowa

Kontynuacja prac konserwatorskich parteru, prace konserwatorskie na poziomie czwartego piętra w zakresie konserwacji drewna, wątków ceglanych, stropu drewnianego i podłogi drewnianej wraz z wymianą stolarki okiennej i remontem podestów widokowych.

Stara Synagoga

Kontynuacja prac konserwatorskich i budowlanych przy murze ogrodzeniowym od strony zachodniej i południowej, a następnie od strony wschodniej.

Barbakan

Wykonanie ekspertyzy konstrukcyjnej i projektu zabezpieczenia murów oporowych fosy Barbakanu wraz z projektem aranżacji dla celów nowej trasy turystycznej i szczegółowym programem postępowania konserwatorskiego.

Remonty bieżące

Kamienica Hipolitów: malowanie klatki schodowej, remont sanitariatów.

Barbakan: remont sanitariatów.

Nowa Huta: remont nawierzchni przed wejściem.

Wieża Ratuszowa: modernizacja instalacji elektrycznej i przeciwpożarowej.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera: modernizacja klimatyzacji.

W Sukiennicach otwarto Centrum Obsługi Zwiedzających, które spełnia funkcje informacyjne dla całego Muzeum, a jednocześnie sprzedaje bilety i dokonuje rezerwacji dla gości Rynku Podziemnego i Fabryki Emalia. Na potrzeby Muzeum stworzono elektroniczny system rezerwacji biletów i usług przewodnickich, który będzie w 2012 roku rozszerzony o kolejne oddziały.

Dokonano modyfikacji zapisów strategii MHK na podstawie tzw. zrównoważonej karty wyników (pracę tę koordynuje Pracownia Strategii i Rozwoju).

W roku 2011 przeprowadzono 35 postępowań o udzielenie zamówień publicznych, w tym 11 postępowań na dostawy, 17 postępowań na usługi, sześć postępowań na roboty budowlane. Zarejestrowano 1902 audyty w systemie Expertis (o jedną trzecią więcej niż w 2010 roku), zarejestrowano 5862 dokumenty finansowe (o około jedną czwartą więcej niż w roku 2010). Łącznie MHK zawarło 920 umowy.

Frekwencja

Muzeum odwiedziło 968 220 osób, w tym w ramach wejść grupowych 214 681 osób (10 564 grup), bilety zwykłe zakupiło 256 153 osoby, ulgowe – 173 841 osób, bezpłatne – 57 983 osoby, rodzinne – 80 791 osób, bilety łączone – 15 282 osoby. Z dnia wolnego wstępu skorzystało 145 620 zwiedzających.

Imprezy edukacyjne: 221 dla 8605 osób.
Imprezy muzealne: 202 dla 15 264 osób.
Cudzoziemcy: 351 099 osób.
Młodzież: 315 789 osób.
Oprowadzenia: 6169 dla 98 044 osób.
Lekcje: 381 dla 8030 osób.
Warsztaty: 50 dla 3571 osób.

Frekwencja w oddziałach

Rynek Podziemny: 407 854 osoby.
Fabryka Emalia Oskara Schindlera: 199 684 osoby.
Stara Synagoga: 115 166 osób.
Pałac Pod Krzysztofory: 59 320 osób.
Apteka pod Orłem: 50 995 osób.
Barbakan: 41 325 osób.
Mury Obronne: 26 136 osób.
Wieża Ratuszowa: 24 665 osób.
Kamienica Hipolitów: 22 388 osób.
Ulica Pomorska: 8325 osób.
Dzieje Nowej Huty: 8305 osób.
Dom Zwierzyniecki: 4057 osób.

Rada Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

Pierwsze posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa odbyło się 8 marca 2011 roku w pałacu Pod Krzysztofory. Uczestniczyli w nim: Anna Baranowa, Joanna Daranowska-Łukaszewska, Jerzy Fedorowicz, prof. Czesław Dźwigaj, prof. Jan M. Małecki, Andrzej Sołtan, dr hab. Jan Święch, prof. UJ, dr Ewa Wyka, prof. Jerzy Wyrozumski, prof. Krzysztof Zamorski. Andrzej Duda na ręce przewodniczącego Rady prof. Krzysztofa Zamorskiego złożył pisemne upoważnienie do głosowania w jego imieniu. W posiedzeniu uczestniczyli dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Michał Niezabitowski i jego zastępcy: Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak, Adam Świerz. Obecny był również dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Stanisław Dziedzic.

Prof. Krzysztof Zamorski przedstawił usprawiedliwienia nieobecnych członków. Następnie odczytał zebranym stanowisko Rady MHK w sprawie trasy turystycznej *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa* z nadzwyczajnego posiedzenia 14 września 2010 roku, przesłane na ręce prezydenta prof. Jacka Majchrowskiego.

Zastępca dyrektora MHK Jacek Salwiński przedstawił sprawozdanie finansowe i merytoryczne, skupiając się na najważniejszych działaniach instytucji w roku 2010, a były to: uruchomienie nowego oddziału Fabryka Emalia Oskara Schindlera wraz z wystawą stałą *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, modernizacja i remont konserwatorski głównej siedziby MHK – pałacu Pod Krzysztofory, wystawa stała *Rynek podziemny* w ramach projektu *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – trasa turystyczna po podziemiach Rynku Głównego*, budowa Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów w dawnym skrzydle szkoły przy ulicy Księcia Józefa. W sprawozdaniu finansowym dyrektor Salwiński podkreślił wysoki poziom dochodów Muzeum, który był wynikiem bardzo dobrej frekwencji oraz efektywnej działalności w ramach pozyskiwania przychodów własnych. Zaznaczył, że te ostatnie MHK przeznacza na rozwój instytucji. W toku dyskusji nad sprawozdaniem za rok 2010 Jerzy Federowicz zapytał o niewykorzystane środki w budżecie Muzeum. Prof. Czesław Dźwigaj uznał rok 2010 za trudny, przekazał dyrekcji gratulacje w związku z uruchomieniem wystawy stałej w Fabryce Emalia Oskara Schindlera. Zauważył zagrożenia w działalności inwestycyjnej Muzeum. Anna Baranowa wyraziła ogromną satysfakcję z otwarcia wystawy stałej w Fabryce Emalia, określając ją jako spektakularny sukces. Wyraziła również uznanie wobec umieszczenia na facebooku MHK pewnego zasobu krakowskich fotografii, co daje użytkownikom możliwość zapoznania się z bogatą tematyką muzealnej kolekcji; zapytała również czy dyrekcja ma pomysł na eksponowanie ogromnego materiału fotograficznego MHK. W odpowiedzi dyrektor Niezabitowski przedstawił zebranym informację o realizowanym w muzeum projekcie *Udostępnianie i digitalizacja zbiorów 2D*, realizowanym w ramach programu *Budowa społeczeństwa informacyjnego*, z którego wynika zobowiązanie beneficjanta do udostępnienia publiczności online zbiorów około 20 tysięcy fotografii. Dr hab. Jan Święch zapytał na polega różnica pomiędzy da-

rami i przekazami i czy MHK otrzymało dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup eksponatów. W odpowiedzi dyrektor Niezabitowski poinformował, że dary pochodzą od osób prywatnych, a przekazy od instytucji oraz że Ministerstwo odrzuciło wszystkie wnioski MHK o pokrycie kosztów zakupu muzealiów. Dr Ewa Wyka z uznaniem oceniła pozycję MHK w krajowym rankingu najliczniej odwiedzanych muzeów. Zapytała, czy MHK przygotowało symulację optymalnej frekwencji, gdyż nie zawsze wzrost frekwencji wpływa korzystnie na komfort zwiedzających. Dyrektor Niezabitowski odpowiedział, że w tej kwestii ruch ściśle regulują operaty przeciwpożarowe, określające przepustowość zwiedzających w obiektach cieszących się dużym zainteresowaniem. Andrzej Sołtan zapytał o prognozy frekwencji w poszczególnych oddziałach. Dyrektor Niezabitowski odpowiedział, że Fabryka Emalia i Rynek Podziemny gwarantować będzie tak wysoko prognozowaną frekwencję, na poziomie około 800 tysięcy zwiedzających. Joanna Daranowska-Łukaszewska stwierdziła, że Muzeum posiada potencjał, aby w głównej siedzibie MHK przygotować niebawem nową wystawę stałą.

Następnie przewodniczący Rady stwierdził, że rok 2010 był trudny dla instytucji, podziękował za pracę i przetrzymanie trudnych chwil. Wyraził uznanie dla projektu Fabryka Emalia Oskara Schindlera, pochwalił Muzeum za to, że uczestniczy w poważnej debacie nad historią Krakowa i z uznaniem odniósł się do katalogu wystawy stałej *Kraków – czas okupacji 1939–1945*, określając go jako wydawnictwo o niezwykłej wadze, w czym podziela opinię prof. Andrzeja Chwalby. Dobrze ocenił działania podjęte wobec przewodników, którzy przechodzą profesjonalne szkolenia w oddziale Fabryka Emalia. Jednocześnie wyraził zaniepokojenie spowolnieniem prac w pałacu Pod Krzysztofory i w innych oddziałach Muzeum, które znajdują się w fazie zmian ekspozycji i remontów. Następnie zaproponował pozytywne zaopiniowanie sprawozdania z działalności Muzeum i przyjęcie sprawozdania finansowego. Wniosek został przyjęty jednomyślnie. W czasie posiedzenia Rady zastępca dyrektora Adam Świerz przedstawił harmonogram prac w budynku przy ulicy Jagiellońskiej 4. Przez cały 2010 rok Muzeum prowadziło inwestycję samodzielnie, bez udziału inwestora zastępczego, co dla instytucji było dużym wysiłkiem organizacyjnym i finansowym. Dyrektor Świerz powiedział, że dla ciągłości i płynności zadań potrzeba około 20 milionów zł na remont pałacu.

Dyrektor Michał Niezabitowski, przedstawiając plany na rok 2011, stwierdził, że Muzeum będzie koncentrować się na realizacji strategicznych dla instytucji projektów, takich jak: *MHK od nowa* – projekt modernizacji i budowy nowych wystaw stałych w większości oddziałów Muzeum, remont konserwatorski i modernizacja pałacu Pod Krzysztofory, adaptacja skrzydła szkoły przy ulicy Księcia Józefa na kompleks magazynów zbiorów i pracowni konserwacji (Thesaurus Cracoviensis). W roku 2011 Muzeum skupi uwagę na zbiorach dotyczących Krakowa czasów okupacji 1939–1945 w związku z przygotowywanymi ekspozycjami przy ulicy Pomorskiej 2 i w Aptece pod Orłem, a także tych obiektach, które znajdą miejsce w planowanych nowych ekspozycjach stałych: w oddziale teatralnym, w pałacu Pod Krzysztofory oraz w Nowym Muzeum Żydowskim. Wstępnie na zakupy zbiorów przeznaczono kwotę 300 tysięcy zł, czyli o około 30 procent więcej niż w roku 2010. Planowane jest opracowanie 1600 kart katalogu naukowego w programie Musnet oraz wprowadzenie do tego programu 10 tysięcy rekordów archiwalnych, które tworzą elektroniczną bazę inwentaryzacyjną zbiorów. MHK będzie realizowało projekt *Udostępnianie i digitalizacja zbiorów 2D*, obejmujący trzy kolekcje muzealne: fotografii krakowskiej, teatraliów oraz grafiki. W ciągu dwóch lat zostanie zdigitalizowanych około 19 tysięcy muzealiów, powstanie nowoczesna infrastruktura techniczno-informatyczna umożliwiająca dostęp do kolekcji objętych projektem (online), a także pełne zaplecze sprzętowe dla własnej pracowni digitalizacji zbiorów. MHK będzie prowadzić ruch muzealiów na wystawy własne, jak i wypożyczać muzealia innym instytucjom. Pracownie konserwacji będą podejmować działania na podstawie założeń wieloletniego planu konserwacji kolekcji MHK, opracowanego w 2009 roku. Podobnie w zakresie działalności naukowej i wydawniczej, która realizowana jest według długoletnich planów opracowania katalogów zbiorów i działalności wydawniczej. Działalność ekspozycyjna będzie prowadzona w ramach wystaw czasowych; planowane jest otwarcie nowej wystawy stałej przy ulicy Pomorskiej 2. W 2011 roku MHK roku będzie kontynuowało działania zgodne ze wypracowaną w 2009 roku strategią współpracy międzynarodowej oraz podtrzymywało kontakty z muzeami, z którymi realizowało w ostatnich latach wspólne projekty, m.in. z Muzeum Historycznym Lipska, muzeum w Magdeburgu, a także – podobnie jak w ostatnich latach – aktywnie uczestniczyło w pracach CAMOC-u oraz Międzynarodowej Koalicji Miejsc Pamięci z siedzibą w Nowym Jorku. Muzeum planuje szeroki zakres prac remontowych i konserwatorskich prac w oddziałach swojej instytucji.

Prof. Krzysztof Zamorski podziękował dyrektorowi Wydziału kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Stanisławowi Dziedzicowi za wsparcie udzielone Muzeum w minionym roku. W toku dyskusji nad planem MHK na rok 2011 dyrektor Dziedzic przekazał zebranym pozdrowienia od pani prezydent Magdaleny Sroki, która nie mogła przybyć na posiedzenie ze względu na obowiązki. Następnie podziękował dyrekcji Muzeum za pomoc w trudnych sytuacjach w minionym roku, zwłaszcza w zakresie finansów. Poinformował, że czeka nas wspólna praca nad zmianą statutu MHK, do którego zostaną wprowadzone zapisy o nowych oddziałach jako jednostkach administracyjnych (oddział przy ulicy Lipowej 4 i Rynek Podziemny). Dr Ewa Wyka uznała za interesującą ofertę edukacyjną poszczególnych oddziałów Muzeum, precyzyjnie dobraną do wystaw czasowych, i pogratulowała merytorycznego przygotowania pracownikom MHK. Przewodniczący Rady zwrócił uwagę na przemyślaną politykę edukacyjną wobec szerokiego kręgu odbiorców, zwłaszcza dzieci i seniorów. Następnie zaproponował zebranym zaopiniowanie planu na rok 2011. Rada jednomyślnie zaopiniowała plan pozytywnie.

Drugie posiedzenie Rady Muzeum Historycznego Miasta Krakowa odbyło się 14 grudnia 2011 roku w pałacu Pod Krzysztofory. W posiedzeniu uczestniczyli: Anna Baranowa, Joanna Daranowska-Łukaszewska, Jerzy Fedorowicz, prof. Czesław Dźwigaj, prof. Jan M. Małecki, prof. Jacek Purchla,

dr hab. Jan Święch, prof. UJ, dr Ewa Wyka, prof. Krzysztof Zamorski. Obecni byli: prezydent Krakowa prof. Jacek Majchrowski, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK Stanisław Dziedzic, dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Michał Niezabitowski i jego zastępcy: Jacek Salwiński, Anna Śliwa-Suchowiak i Adam Świerz.

Posiedzenie rozpoczął przewodniczący Rady MHK prof. Krzysztof Zamorski, który przywitał zebranych, a szczególnie prezydenta Krakowa, prof. Jacka Majchrowskiego. W swoim wystąpieniu profesor Majchrowski wspominał konkurs na dyrektora MHK po śmierci dyrektora Andrzeja Szczygła. Określił dyrekturę Michała Niezabitowskiego jako pozytywną i wartościową, wyrażając jednocześnie podziękowanie za zmiany, jakie wprowadził w Muzeum. Pochwalił fachowość dyrektora, który systematycznie podnosi poziom pracy naukowej, wydawnictw muzealnych, organizując szkolenia, podnosząc poziom edukacji. Uznał, że środki na zakup muzealiów powinny być zdecydowanie większe – w tym miejscu zauważył, że to jest rola ministra kultury Bogdana Zdrojewskiego. Prezydent Majchrowski osobiście podziękował poszczególnym członkom Rady za pracę i zaangażowanie w kadencji Rady 2008–2011, wręczając im dyplomy gratulacyjne.

Przewodniczący prof. Krzysztof Zamorski podziękował wszystkim członkom za uczestnictwo w pracach i wsparcie we wszystkich działaniach. Następnie przedstawił zebranym najważniejsze obszary działalności Rady MHK w latach 2008–2011. Drugą kadencję rozpoczęto od posiedzenia inaugurującego 13 marca 2008 roku, w czasie którego obecny był prezydent Krakowa Jacek Majchrowski. Debatowano m.in. nad wstępnym przedstawieniem programu działań muzeum w Fabryce Emalia Oskara Schindlera i zagospodarowaniem przestrzeni Rynku Podziemnego. Rada wspierała dążenia dyrekcji Muzeum do uregulowania stanu własnościowego pałacu Pod Krzysztofory, występując do prezydenta Krakowa ze stosownym pismem. W okresie sprawozdawczym Rada spotykała się dziewięć razy, pozytywnie opiniując działania Muzeum w tym okresie. Muzeum otworzyło w tym czasie trzy wystawy stałe, 37 wystaw czasowych i przygotowało jeden kompletny projekt wystawy stałej, zrealizowany częściowo w Rynku Podziemnym. Wystawa *Artyści żydowscy w Krakowie 1873–1939* zdobyła wyróżnienie Sybilla za rok 2008, a stała wystawa w Fabryce Emalia Oskara Schindlera została uznana za najlepszą wystawę historyczną w Polsce w 2010 roku. Rada z uwagą śledziła sukcesy Muzeum w działalności wydawniczej, publikacji katalogów wystaw, regularnego opracowywania zbiorów i gromadzenia nowych nabytków. Z radością i uznaniem przyjęła do wiadomości informacje o wzroście frekwencji na wystawach, z 309 497 w roku 2008 do 894 182 na koniec listopada 2011 roku. Przewodniczący Rady skierował osobne podziękowanie do władz miasta: prezydentowi Jackowi Majchrowskiemu podziękował za stworzenie dogodnych warunków do dynamicznego rozwoju tak bardzo potrzebnej nie tylko Krakowowi, ale i całej Polsce instytucji. Prof. Zamorski dziękował również za systematyczne wspieranie działań Rady dyrektorowi Stanisławowi Dziedzicowi i jego zastępczyni, Barbarze Turlejskiej. Na koniec swojego wystąpienia podziękował Bożenie Urbańskiej, która prowadziła sekretariat Rady przez dwie kadencje, oraz wszystkim pracownikom Muzeum.

Dyrektor Michał Niezabitowski przedstawił zebranym najważniejsze obszary działalności Muzeum w latach 2012–2020. Otwarcie wystawy stałej w Fabryce Emalia Oskara Schindlera oraz przejęcie przez Muzeum trasy turystycznej w Rynku Podziemnym we wrześniu 2011 roku spowodowało dwukrotny wzrost frekwencji w Muzeum. W przestrzeni dawnych Kramów Bogatych Muzeum planuje organizowanie wystaw czasowych zabytków archeologicznych z instytucji współpracujących z Muzeum, w najbliższym czasie będą to zabytki z Wilna. Muzeum stoi przed koniecznością rozbudowy powierzchni w Fabryce Emalia dla wystaw czasowych. W planach remontowych pałacu Pod Krzysztofory przewiduje się ukończenie zachodniego skrzydła w latach 2012–1013. Muzeum otrzymało 4 miliony euro z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, co umożliwi dalsze płynne kontynuowanie remontu, jego zakończenie planowane jest na koniec 2015 roku. Będzie kontynuowana rozbudowa i adaptacja budynku na potrzeby magazynu zbiorów oraz pracowni konserwacji przy ulicy Księcia Józefa 337. Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów powinien być gotowy do końca 2013 roku. Nowe Muzeum Teatralne w Domu pod Krzyżem, gdzie obecnie znajdują się magazyny zbiorów, ma być wyremontowane do końca 2014 roku. Wieża Ratuszowa – z nową wystawą *Skarby, władza, czas* – po remoncie będzie udostępniana przez cały rok, a planowane ukończenie prac to 2014 rok. W odniesieniu do Domu Zwierzynieckiego planuje się stworzenie narracji o przedmieściach krakowskich i uruchomienie wystawy stałej; remont oddziału powinien zakończyć się w 2016 roku. Rozbudowa Nowego Muzeum Żydowskiego wymaga zakupienia przez Muzeum działki znajdującej się w najbliższym otoczeniu dawnej synagogi. Nową wystawę stałą zamierza się tam otworzyć w 2018 roku. Kontynuowany będzie remont Barbakanu oraz Celestatu wraz z nową trasą obronności, realizowaną we współpracy z Komitetem Kopca Kościuszki. Na koniec 2013 roku Muzeum przewiduje zakończenie musnetyzacji, czyli elektronicznego inwentarza muzealnego. W lutym 2013 roku zakończy się digitalizacji 20 tysięcy artefaktów w ramach projektu 2D. Na koniec 2014 roku przewidywane jest zakończenie elektronicznego katalogu zbiorów bibliotecznych i archiwalnych *Patron*. W ramach projektu miast prawa magdeburskiego rozwijana będzie współpraca z muzeami w Lipsku, Magdeburgu, Koszycach, Lwowie i Budapeszcie. Udział w pracach CAMOC-u będzie tym intensywniejszy, że dyrektor Michał Niezabitowski jest członkiem zarządu tego komitetu w kadencji 2010–1013. Planuje się też rozwój działań edukacyjnych, w tym szczególnie programu *Muzeomania*, a także rozpoczęcie przygotowań do jubileuszowej *70. Pokonkursowej wystawy szopek krakowskich*.

Przewodniczący Rady prof. Krzysztof Zamorski rozpoczął dyskusję nad planem i perspektywami Muzeum. Prof. Jacek Purchla podziękował przewodniczącemu za zaangażowanie w pracę Rady MHK. Mówił o ogromnych dokonaniach Muzeum za obu kadencji Rady, znakomitym kierownictwie Michała Niezabitowskiego, „głowy imperium", jak go nazwał. Profesor Purchla zauważył, że MHK „gra w ekstraklasie" w dziedzinie municypalnej; znaczenie Muzeum wzrosło w sieci miast środkowoeuropejskich. Instytucja wykonała wielką pracę

edukacyjną. Jacek Purchla z uznaniem przyjął też plany urządzenia w budynku przy ulicy Królowej Jadwigi 41 wystawy prezentującej przedmieścia krakowskie. Dr Ewa Wyka wyraziła uznanie dla planów i perspektyw rozwoju Muzeum. Zapytała o finanse, zatrudnienie i płace pracowników. W odpowiedzi dyrektor Niezabitowski poinformował zebranych, że obecnie zatrudnionych jest 250 osób, w tym 80 muzealników. Płaca kustosza kształtuje się na poziomie 2500–2600 zł brutto. W 2014 planowany jest wzrost zatrudnienia do 300 osób. Osoby zaangażowane w projekty zarówno wystawiennicze, jak i wydawnicze będą otrzymywały dodatkowo około 200–400 zł brutto miesięcznie. Prof. Czesław Dźwigaj zauważył, że w administracji Muzeum wciąż rośnie zatrudnienie. Profesor zaapelował do dyrekcji o prestiżowe potraktowanie projektu inwestycyjnego dotyczącego Celestatu. Następnie uznał za konieczne udzielenie mocnego poparcia dla idei budowy Nowego Muzeum Żydowskiego i starań o działkę w otoczeniu synagogi. Jego zdaniem, zrealizowanie tego planu znacznie ożywi dzielnicę Krakowa, jaką jest Kazimierz. Joanna Łukaszewska-Daranowska pogratulowała dyrektorowi Niezabitowskiemu znakomitych wyników frekwencyjnych, zbliżonych do osiąganych przez Zamek Królewski na Wawelu, wyraziła uznanie zarówno dla dyrektora MHK za prowadzenie instytucji, jak i dla całego zespołu merytorycznego. Zauważyła, że dyrektorowi udało się doprowadzić do stworzenia specjalistycznego zespołu muzealnego. Wyraziła wolę wspierania Muzeum przez całą Radę i życzyła MHK, aby zrealizowało znakomitą wystawę stałą w pałacu Pod Krzysztofory, zaś inwestycja w Celestacie może poczekać. Anna Baranowa porównała rolę przewodniczącego Rady MHK do roli biblijnego Mojżesza. Dwie kadencje Rady były czasem prób i trudów, zwłaszcza w obszarze formowania się wystawy w Rynku Podziemnym. Zapytała dyrekcję o plany zagospodarowania pomieszczeń po Grupie Krakowskiej i sugerowała, aby zachować ich swoisty *genus loci*. Głos ponownie zabrał prof. Czesław Dźwigaj, który sprzeciwił się sugestii Joanny Łukaszewskiej-Daranowskiej o wstrzymywaniu inwestycji w Celestacie.

Przewodniczący Rady określił kadencję jako trudną, zwłaszcza w odniesieniu do Rynku Podziemnego. Z podziwem obserwował działania dyrekcji MHK, która w omawianym okresie zmagała się z obstrukcją części załogi. Z uznaniem wyraził się o skali zmian przeprowadzonych w Muzeum, które stało się pożądanym pracodawcą na rynku pracy. Muzeum postawiło na współpracę z kapitałem merytorycznym zewnętrznym, przyjmując uwagi do przygotowanych projektów od powoływanych w tym celu rad programowych, a pomoc ta stała się źródłem sukcesów Muzeum. Przewodniczący wysoko ocenił plany i strategię MHK realizowaną pod kierunkiem dyrektora Niezabitowskiego w obszarach wystawienniczych, wydawniczych oraz edukacyjnych.

Dyrektor Michał Niezabitowski podziękował zebranym za słowa uznania dla działalności Muzeum. Podziękował zespołowi dyrekcyjnemu: Jackowi Salwińskiemu za pracę zwłaszcza przy projekcie digitalizacji, Annie Śliwie-Suchowiak za kierowanie obszarem wystawienniczym oraz Adamowi Świerzowi za działalność inwestycyjną. Osobne podziękowanie wyraził wobec Jerzego Federowicza, przewodniczącego Komisji Kultury, Promocji i Ochrony Zabytków Rady Miasta Krakowa, który wielokrotnie wspomagał Muzeum i przyczyniał się do podnoszenia rangi instytucji.

Jerzy Federowicz dołączył się do pochwał dla Muzeum. Dodał, że potwierdzeniem wzrostu znaczenia Muzeum jest współpraca z Uniwersytetem Jagiellońskim w przygotowaniu studiów cracovianistycznych, które wkrótce się rozpoczną i już cieszą się dużym zainteresowaniem.

Sprawy personalne

W 2011 roku jubileusze pracownicze obchodzili:

35-lecia pracy: Lucyna Fotomajczyk, Danuta Radwan;

30-lecia pracy: Danuta Kicek, Irena Palca, Małgorzata Palka, Adam Surmacz;

25-lecia pracy: Dorota Jędrzejczyk, Tomasz Kalarus, Rafał Kępa, Małgorzata Kozłowska, Małgorzata Rzemek, Anna Śliwa-Suchowiak, Bożena Urbańska, Marta Żurawska-Kobielska;

20-lecia pracy: Roman Grabowski, Renata Kowalkowska, Olga Kurek, Maciej Miezian.

Nagrody za osiągnięcia w pracy otrzymali:

Z okazji Dnia Muzealnika:

II kategoria: Danuta Antas, Krzysztof Bieżanowski, Leszek Guzik, Wojciech Jodłowski, Agnieszka Kowalska, Grzegorz Łojowski, Bożena Maciejewska, Marta Marek, Piotr Opaliński, Zbigniew Skupień, Maciej Twaróg, Grzegorz Woźniak.

III kategoria: Elżbieta Firlet, Grzegorz Gaździcki, Bożena Jarosz, Tomasz Kalarus, Bogdan Klima, Marcin Kowalski, Beata Miłosek, Zuzanna Miśtal, Ewa Prochowska, Marta Śmietana, Zuzanna Wiśniewska.

Nagrody noworoczne za rok 2011 otrzymali:

I kategoria: Janusz Bierówka, Eugeniusz Duda, Maria Makarewicz, Małgorzata Niechaj;

II kategoria: Piotr Figiela, Maria Flur, Grzegorz Jeżowski, Kamil Jurewicz, Anna Kandzior-Zug, Elżbieta Lang, Barbara Michalik, Wacława Pyzik, Adam Surmacz, Marta Śmietana;

III kategoria: Mirosław Bydłoń, Greta Czupryniak, Anna Gawrońska, Bożena Jarosz, Dorota Jędrzejczyk, Agnieszka Kowalska, Kamila Krupczyńska, Żaneta Krupnik, Beata Łabno, Renata Sakaluk, Barbara Sieńko, Tomasz Stachów, Renata Tupta, Witold Turdza, Maria Wąchała, Bartłomiej Woch.

Pracę w MHK podjęli: Walery Bubień, Anna Chrostek, Patrycja Ciastoń, Barbara Cieślak, Katarzyna Dudziak, Daniel Dziółko, Lucyna Gawlik, Katarzyna Glanowska, Marcin Gulis, Aneta Guściora, Katarzyna Handzel, Olga Jasionek, Joanna Kantor, Łukasz Klimek, Stanisław Klimkowicz, Katarzyna Kocik, Iwona Kościółek, Kamila Krupczyńska, Żaneta Krupnik, Grzegorz Kudła, Anna Kwiatek, Magdalena Kwiecińska, Agnieszka Langer, Szczepan Leśniak, Grzegorz Ludwin, Maria Molenda, Michał Ososiński, Tomasz Rudy, Barbara Sieńko, Iwona Sołtyk, Anna Szczurowska, Wojciech Wilusz, Zdzisław Wrona.

Z pracy MHK odeszli: Dominik Bogunia, Anna Chrostek, Barbara Cieślak, Andrzej Glanowski (zmarł 11 lutego 2011 roku), Olga Jasionek, Rafał Kępa, Rafał Korzeniowski, Karolina Kulig, Szczepan Leśniak, Maria Molenda, Maria Olszewska, Łukasz Olszewski, Janusz Sołek, Genowefa Zań-Ograbek.